

Työeläke

LUE LIITE
Tilinpäätöstiedot
työeläkelaitoksista

Jukka Ahtela ja Antero Kiviniemi

Kahden TYÖRYHMÄN raudanlujat vetäjät

4

14

16

26

- 4 Missä ongelma – siellä työryhmä**
Työeläkealan kaksi työryhmää esittäytyy Pelurit-sarjassa. Mikado-tikkupelissä **Antero Kiviniemi** ja **Jukka Ahtela** kertovat pelinavauksistaan.

- 6 Sairaana työssä**
Heikentynyt työkyky nousemassa työssä olevien jaksamisen uudeksi uhkaksi.

- 10 Eduskunta säätää eläkelakeja**
Kevätistuntokauden päätteeksi eduskunta päättää muutoksista eläkelakeihin.

- 12 Työeläkeasioiden hoito lain tiukassa otteessa**
Asiantuntija-artikkelissaan **Riitta Korpiluoma** selaa lakikirjaa.

- 14 Kokemuksen ääntä**
Hallitusneuvos **Tuulikki Haikarainen** eläkkeelle siirtymisensä kynnyksellä toteaa, että työeläkkeen ideaa ei tunneta riittävästi.

- 16 Maksuperusteisuuteen uusia mahdollisuuksia**
Eläkesäätiöyhdistyksen **Jouko Bergius** puhuu maksuperusteisten lisäeläkkeiden puolesta.

- 18 Eläkekatto ei pidättele supereläkkeitä**
Asiantuntija-artikkelissa verrataan eläkekattoratkaisuja muissa maissa.

- 20 Koskinen: Tutkimuksen soveltamisen sietämätön keveys**
Kolumni käsittelee tutkijaan ja tutkimukseen kohdistuvia odotuksia: miten onnistua tulosten hyödyntämisessä käytännössä.

- 21 Lähtöruutu ilman paalupaikkaa**
Sijoitustuotot romahtivat. Reijo Vanne toteaa artikkelissaan, että viime vuoden tapahtumat palauttivat tilanteen lähtöruutuun 1990-luvun loppupuolen vuosiin.

- 23 STM vastaa EU:n sosiaaliturvan lainvalmistelusta**
Eläketiedot siirtyvät EU-maiden välillä sähköisesti jo lähivuosina.

- 26 Eurooppalaista eläketurvaa rakentamassa**
Suomen vilkkaan eläkekustelun äänet kaikuivat Brysselissä asti. **Sini Laitinen-Kuikka** kertoo yhteistyöstä ESIP-järjestössä.

- 28 Pallo hallussa**
Peter Lindström on poiminut maailmanpalstalleen valittuja paloja eläkekeskustelusta.

- 30 Työeläke kestää finanssikriisin heilahduksissa**
Hannu Uusitalo ja **Matti Leppälä** keskustelevat työeläkejärjestelmämme kestävydestä ja vertaavat Suomen tilannetta Euroopan muihin maihin.

- 34 Työoloja kehittämään**
Keskustelun fokus tulisi kääntää sairaudenhoidosta työkyvyn ylläpitoon.

- 35 Tiedoksi**

- 37 Nimitykset**

- 37 Luin kirjan**

Yksi kansa, kahdet säännöt

30

38 Asianosaisella on asiaa
Eläkeläinen Kirsi-Marja
Myöhänen Kuopiosta äänessä.

38 Yhdyskunta

39 English Summary

**40 Eläketurvakeskuksen
julkaisuja**

Ahneus, kyltymättömyys, kateus.

Köyhyys, niukkuus, kurjuus.

Vahvoja sanoja ja tunteita, joita kaikkia on koettu kevään mittaan ylisuurista eläkkeistä puhuttaessa.

Eläkkeiden joukkoon mahtuu kirjavaa tulotasoa. Tilastot kertovat, että tällä hetkellä omaa työeläkettä saavien keskieläke kipuaa juuri ja juuri 1 300 euron päälle. Alle tuhannella eurolla joutuu pärjäämään useampi kuin joka kolmas eläkeläisistä.

Yli 3 500 euron eläkkeitä saa vain puolitoista prosenttia suomalaisista. Viime aikoina pahennusta herättäneitä kymmenien tuhansien työeläkkeitä vastaanottaa muutama yksittäinen yritysjohtaja.

Puhtaasti prosenttien valossa voisi kylmästi todeta, ettei ylisuuriin eläkkeisiin kannattaisi juurikaan ajatusvoimaansa käyttää. Mutta viileimmänkin tilastonikkarin oikeudentajua koetellaan, kun eteen ponnahtaa viisinumeroisen luku. Kuinka kukaan voi tarvita sellaista eläkettä, on luonnollinen reaktio. Äkkiseltään eläkekaton asettaminen saattaisi vaikuttaa sopivalta keinolta korjata tilanne.

Ajatus eläkekatoista ei kuitenkaan ole niin yksiselitteinen.

Jos kadunmieheltä kysytään, pitäisikö kympitonien eläkkeet leikata, on vastaus päivän selvästi kyllä. Ja kysymykseen ylisuurien palkkojen leikkaamistarpeesta kuuluu todennäköisesti niin ikään myönteinen vastaus.

Mutta pitäisikö työnteosta saataville ansioille asettaa katto? Varmaan sen kysymyksen kohdalla vastausta vähintäänkin mietittäisiin.

Suomalaisessa yhteiskunnassa palkitaan työnteosta, ja jokainen ansaittu euro kartuttaa tasapuolisesti kaikille saman verran eläkettä. Ansioihin suhteutettu sosiaaliturva tuottaa hyvinvointia tehdyn työn mukaan. Työeläkkeen tarkoituksena on tasoittaa tuloeroja kunkin yksilön elämänsä aikana. Tulorojen taseus yksilöiden välillä ei kuulu sen tehtäviin.

Tasaisempaan tulonjakoon päästäisiin siten, että työeläkkeiden päälle asetettaisiin katto. Näin saataisiin aikaiseksi kahdet säännöt, ja katon hallintokulujen maksajiksi joutuisivat nekin, joita se ei koskisi.

Kaksien sääntöjen problematiikka taitaa löytyä myös useimpien suurelajien takaa. Huipueläkkeet hankitaan useimmiten yksilöllisillä sopimuksilla. Eläkkeelle on saatettu asettaa jokin tietty prosenttiraja tuloista, ja sitä nauttimaan pääsee lakisääteistä ikää aiemmin.

Pohdittavaksi jää, onko monilla eri säännöillä pelaaminen reilua?

Reilua on joka tapauksessa se, että jokaisen työtä tekevän palkasta karttuu saman verran eläkettä. Lainsäädäntö määrää tahdin ja eläkkeellesiirtymisiä. Vaikka loppupeleissä emme olekaan tasaveroisia niin urakierron, yksilöllisten sopimusten, tulojen tai terveydenkään suhteen, karttuu kuitenkin työeläke tasaiseen tahtiin maineesta tai menestyksestä riippumatta.

Lisäksi on terveellistä muistaa, että työeläkkeen tarkoitus on tarjota sosiaaliturvaa. Eläkkeet takaavat taloudellista toimeentuloa yli 1,3 miljoonalle suomalaiselle. Vanhuudenajan turvasta eläkkeen ja muiden tulonsiirtojen osuus on 90 prosenttia. Leskien ja orpojen sosiaaliturva koostuu lähes sataprosenttisesti eläkkeistä.

Itse asiassa suurta ääntä pitäisi päästää yhteiskunnan vähäosaisimpien puolesta. Pienillä eläkkeillä kitkuttelevien vanhojen suomalaisnaisten tilanteella ei kuitenkaan myydä iltapäivälehtiä.

Kati Kalliomäki

TOIMITUS: Päätoimittaja Kati Kalliomäki |
Vt. toimituspäällikkö: Anne Iivonen | Toimitus:
Kimmo Kontio, Peter Lindström, Johanna Merinen,
Ritva Rantanen | Toimitusneuvosto: Mika Ahonen,
Minna Koskela, Paula Ojala-Ruuth, Marina
Paulaharju, Janne Pulkkinen, Mikko Päivinen,
Leena Virtanen | Osoitteenmuutokset: Fax (09)
148 1172, Puhelin 010 751 2500, palvelupiste@
etk.fi | Osoite: 00065, Eläketurvakeskus | Puhelin
010 7511 | Fax 010 751 2205 | www.etk.fi | 44.
vuosikerta | Työeläke ilmestyy viisi kertaa vuodessa
| Vuosikerran hinta on 18 euroa | Helsinki 2009 |
PunaMusta Oy | ISSN 0564-5808 | Kannen kuva:
Petri Juntunen | Ulkoasu: Ilkka Kumpunen

MISSÄ ONGELMA – SIELLÄ TYÖRYHMÄ

Mikado-tikkupelissä tarvitaan hyviä hermoja ja vakaata kättä. Ne ovat kovaa valuuttaa myös työeläkealan työryhmissä, joissa etsitään yhteistä näkemystä ja kollektiivisia toimenpiteitä.

Antero Kiviniemi

- Vakuutusmarkkinayksikön johtaja, STM.
- Valtiotieteiden maisteri. Lisäksi poikkitieteellinen, ranskalainen korkeakoulututkinto.
- Vapaan liikkuvuuden ja sosiaaliturvan koordinaation sekä ikääntymispolitiikan asiantuntija Euroopan komission työllisyyspääosastolla vuosina 2003–2007.
- Ylitarkastajana sosiaali- ja terveysministeriössä ensimmäisen kansallisen eläke-strategiaraportin aikana. Raportin sihteerinä valmisteluvastuussa.
- Työjaksoja 1990-luvulla mm. kauppa- ja teollisuusministeriössä, Euroopan parlamentissa ja komissiossa sekä tutkijana.
- Luennoi Keski-Euroopassa erityisesti EU:n sosiaalisesta ulottuvuudesta englanniksi, ranskaksi ja tarvittaessa espanjaksi.

Pelaajat

Taustape(i)li:

Pitkää työuraa

► Hallitus ja keskeiset työmarkkinajärjestöt sopivat menneiden lumien eläkekiistan jälkeen yhteiseksi tavoitteekseen, että todellista eläkkeellesiirtymiskäyttäytymistä pyritään nostamaan vähintään kolmella vuodella vuoteen 2025 mennessä.

Tavoitetta lähti kirittämään kaksi työryhmää: toimitusjohtaja **Jukka Rantalan** vetämä työmarkkinajärjestöjen eläkeneuvotteluryhmä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja valtionvarainministeriön edustajien kanssa ja johtaja **Jukka Ahtelan** vetämä työelämäryhmä. Molempien ryhmien tulee laatia linjaukset vuoden 2009 loppuun mennessä.

Työelämäryhmän tavoitteena on nimensä mukaisesti paneutua niihin työelämän piirteisiin, joiden avulla työurien pidentämiseen päästäisiin käsiksi. Ahtelan ryhmän jäsenet koostuvat keskeisten työmarkkinajärjestöjen lisäksi Kirkon-, Kunnallisen- ja Valtion työmarkkinalaitoksen edustajista.

Vakavaraisuussäätelyä

► Sosiaali- ja terveysministeri **Liisa Hyssälä** asetti toukokuun loppupuolella työryhmän selvittämään yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vakavaraisuussäätelyn uudistamistarpeita.

Selvitystyön tavoitteena on, että eläkelaitosten sijoittamista koskevat säännökset tukevat työeläkemaksun pitkän aikavälin korotustarpeen pitämistä mahdollisimman alhaisena. Säännösten tulisi estää liiallinen riskinotto, mutta niillä ei saisi tarpeettomasti rajoittaa työeläkelaitosten riskinottoa.

Lisäksi selvitystyössä arvioidaan yksityisen sektorin eläkelaitosten vakavaraisuutta koskevan väliaikaisen lainsäädännön vaikutuksia ja muutostarpeita.

Vakavaraisuussäätelyn uudistamista selvittävä työryhmä on jaettu laaja-alaiseen työryhmään ja asiantuntijatyöryhmään. Laaja-alaisen ja työmarkkina- ja keskusjärjestöedustuksen lisäksi asiantuntijajäseniä sisältävän työryhmän puheenjohtaja on johtaja **Antero Kiviniemi** sosiaali- ja terveysministeriöstä ja sen rinnalle asetetun asiantuntijatyöryhmän puheenjohtaja varatuomari **Lauri Koivusalo**.

Kiviniemen työryhmän tehtävänä on arvioida sijoitusmarkkinoilla tapahtuneita muutoksia ja niiden vaikutuksia sijoitustoiminnan sääntelyyn. Lisäksi se arvioi asiantuntijatyöryhmän valmistelemat ehdotukset.

Koivusalon asiantuntijatyöryhmä selvittää muun muassa työeläkelaitosten vakavaraisuusmekanismien ja vastuuvelan kattamista koskevan sääntelyn muutostarpeet. Lisäksi se selvittää työeläkelaitosten sijoittamisen valvontakäytäntöjen mahdollisia kehittämistarpeita.

Teksti: Kati Kalliomäki

Jukka Ahtela

- Lainsäädäntö- ja kauppapolitiikkasektorin johtaja, EK.
- Varatuomari ja ekonomi.
- Pitkä ura Euroopassa vuosina 1993–2004. Aluksi TT:n Brysselin edustustossa, sittemmin TT:n ja PT:n pysyvän edustuston johtajana Brysselissä.
- Tuli vuonna 1979 silloiseen STK:hon lainopilliseksi neuvonantajaksi ja toimi sittemmin laki- ja sosiaaliasioiden osastopäällikkönä.
- Lukee ja kommunikoi englanniksi, ranskaksi ja saksaksi. Harrastaa kirjoja, juoksemista ja pyöräilyä.

Tärkeintä on yhteistyö ja lupauksen täyttäminen

► **Antero Kiviniemi** istuu pelipöytään sijoitus selvitystyöryhmän aloituspäivänä. Hän toteaa heti kättelyssä, että pelivire on kohdallaan. Olo on myönteisen vastuullinen tärkeän tehtävän käynnistymisestä.

– Tätä on odotettu. Nyt on työryhmä saatu kootua ja pääsemme käytännön toimiin, hän sanoo.

Mikado-tikkuihin Kiviniemi tarttuu kuitenkin vastahakoisesti:

– En koe selvitystyöryhmän työtä pelinä, tämä on todella kaikkea muuta kuin pelailua. Kyseessä on erittäin tärkeä yhteinen asia. Emme pelaa toisiamme vastaan, vaan puhallamme yhteiseen hiileen ja haemme yhdessä ratkaisuja.

Voimana laaja rintama

Yhteisten ratkaisujen hakeminen ja laaja yhteistyö on Kiviniemen mukaan yksi suomalaisen työeläkejärjestelmän voimatekijä.

– Näin on aina ollut ja näin on nytkin, hän uskoo.

– Erinomaista, että sijoitus selvitystyöryhmässä ovat kaikki keskeiset tahot mukana. Tilanne on vaikea, ja olemme valmiita hakemaan ratkaisuja yhdessä. On erittäin tärkeää ja myönteistä, että saamme koottua alan keskeiset asiantuntijat saman pöydän ääreen määrittelemään, missä mennään, mitkä ovat pahimmat kipupisteet ja mitä muutetaan.

Vaikkealla tilanteella Kiviniemi tarkoittaa tietenkin sitä kaikista hankalinta Mikado-tikkua eli finanssikriisiä. Ilman sitä työryhmää olisi tuskin tarvittu.

– Nyt jouduttiin katsomaan uusiksi sijoitussäännöksiä, sillä finanssikriisi pakotti poikkeuslain luomiseen. Ennen kriisiä Suomessa taisi vallita yleinen käsitys, että meillä menee kaikki parhain päin ja että sijoitustoiminta on kohdallaan. Myös vuoden 2007 vakavaraisuus uudistusta pidettiin asianmukaisena. Yhtäkkiä jouduttiin kuitenkin toisenlaiseen tilanteeseen.

Valvonnan perusfilosofia täsmentyy

Tosin merkkejä sijoitustoiminnan valvonnan perusfilosofian haasteista oli Kiviniemen mukaan nähtävissä jo aiemmin.

– Vakuutusvalvontavirasto julkaisi vuosi sitten erinomaisen selvityksen, jossa nostettiin kissoja pöydälle ja havaittiin, etteivät sijoitussäännöt ole

kaikilta osin välttämättä asianmukaisia. Selvitys on edelleen täysin käyttökelpoinen, vaikka se laadittiinkin ennen kun kriisin negatiiviset heijastusvaikutukset olivat tiedossa.

Suurinta kohua tuolloin aiheuttivat hedge-rahastot. Niihin kohdistuneet pelot ovat Kiviniemen mukaan osittain aiheellisia ja osittain aiheettomia. Hämmennys on johtunut pitkälti niiden uutuudesta.

Poikkeuslaki on aina signaali

Sijoitus selvitystyöryhmän toimeksianto on selkeä, mutta sisältää paljon haasteellisia yksityiskohtia. Kun ne kaataa pöydälle, saa aikaiseksi varsinaisen tikkukasan. Sen uumenista löytyy myös tehtävä, jossa työryhmän edellytetään kartoittavan valvontakäytäntöjen mahdollisia kehittämiskohteita.

– Vuoden 2007 sijoitussäännökset määrittelevät selvästi valvonta- ja vastuukysymykset. Työeläkelaitokset valvovat pitkälti itse tekemisiään ja kantavat vastuun sijoituksistaan. Nyt voi ilmaantua tarpeita katsoa viranomaisen roolia uusiksi esimerkiksi siinä, miten riskien ottoa seurataan. Asiaan tulee suhtautua avoimesti.

– Jos poikkeuslakia tarvitaan, on se selvästi signaali jostain. Ei kai lakia muutettaisi, jos tilanne olisi täysin hallinnassa. Nyt tutkitaan avoimesti eri vaihtoehtoja. Mikään järkevä vaihtoehto ei ole pois suljettu. Lähtökohtaisesti ei kuitenkaan olla menossa siihen suuntaan, että poikkeuslakia jatkettaisiin sinällään.

Kiviniemi palaa vielä hetkeksi poikkeuslain synthyetkiin.

– Kun saatiin konkreettinen tieto käännöksestä huonoon suuntaan, lähdettiin välittömästi liikkeelle eikä jähkailtu yhtään. Kaikki työeläketoimijat laajalla rintamalla istuivat konsensuksessa samaan pöytään ja lakiesitys syntyi nopeasti. Se ilmensi yhteistä vastuunkantoa.

Monta vaikeaa yhtälöä

Tikkukasasta pistää erityisesti silmään työryhmän tavoite, jonka mukaan työeläkemaksun korotuspaine tulee pitää kurissa.

– Tavoite on selkeä. Katsomme, minkälaisilla sijoitussäännöillä ja minkälaisilla vakavaraisuusmekanismeilla se parhaiten toteutuu, Kiviniemi kiteyttää.

Hän lisää, että heti kun työeläkemaksuun pureu-

Pakko toimia. Antero Kiviniemen ryhmän aikataulu on tiukka, sillä alan toimijoille pitää jäädä tarpeeksi aikaa valmisteluihin ennen väliaikaisen vakavaraisuuslain umpeutumista.

tuu, herää myös paljon kysymysmerkkejä.

– Työmarkkinajärjestöjen välillä on tehty sopimus. Työeläkejärjestelmän suurin pitkän aikavälin haaste on edelleen väestön ikääntyminen. Sama haaste on ollut keskeinen jo 1990-luvulta lähtien, joten kyseessä on näkyvissä selkeä jatkumo. Finanssikriisi tosin osaltaan syventää haastetta. Siitä pitää selvittää.

Työryhmän toimeksiannossa edellytetään myös näkemystä työeläkesijoittamisen riskinotosta.

– Tässäkin liikumme peruskysymyksen äärellä: kuinka päästä yhtäaikaa mahdollisimman korkeille tuotoille ja kuitenkin pitää riskit mahdollisimman hyvin hallinnassa. Yhtälö on erittäin vaikea.

Vakavaraisuus ei pelkkää matematiikkaa

– Akuuttia finanssikuprua eivät pystyneet parhaimmat asiantuntijatkaan edes työeläkelaitoksissa ennakoimaan. Vieläkään emme voi tietää, mihin kriisi on menossa ja mihin tässä päädytään. Ei voi huokaista helpotuksesta, vaikka hyviäkin merkkejä on jo havaittavissa. Poikkeuslakimme antaa meille kuitenkin mietintämahdollisuuden, jonka aikana täytyisi pystyä löytämään pysyvämpiä ratkaisuja.

Kiviniemi huomauttaa, että viime kädessä vakavaraisuusmekanismi ei ole matematiikkaa.

– Vakavaraisuus edellyttää riittävästi varallisuutta, jotta annetuista eläkelupauksista voidaan pitää kiinni. Jos varallisuus ja sijoitusomaisuudet katoavat, niin sanovat matemaattiset säännöt mitä tahansa, ei mistään löydy sellaista taikatempua, jolla loihdittaisiin työeläkejärjestelmään lisää varallisuutta. Tämä asia pitää voida sanoa ääneen, vaikka koko ajan uskotaan ja toivotaan, ettei mitään niin pahaa koskaan tapahdu.

Pelitikkujen kasaa katsoessaan Kiviniemi kiittelee koko kuvion perusajatuksen:

– Tavoite on se, että tehdyistä eläkelupauksista kyetään pitämään kiinni. Siinä on asian ydin.

Teksti: Kati Kalliomäki

Kuvat: Petri Juntunen

Jukka Ahtelan työelämäryhmä ei tyydy puolivillaiseen ratkaisuun. Nyt ei tavoitella julkilausumia, vaan konkreettisia ehdotuksia.

Työelämäryhmän puheenjohtaja Jukka Ahtela:

Työurien pidentäminen on yhteissavotta

► **Jukka Ahtela** ryhtyy heti haastattelun aluksi puhumaan tandemilla ajosta. Ovatkohan nyt menneet pelilajit sekaisin? Mikado-tikuilla kun ei taida paljon olla tekoa tandemin kyydissä.

– Työelämäryhmä polkee tandemin tavoin samaa tahtia kaima Rantalan eläkeneuvotteluryhmän kanssa, Ahtela täsmentää.

Kieltämättä tandemvertaus sopii. Sekä Ahtelan että Rantalan vetämät työryhmät ovat työmarkkinajärjestöjen asettamia. Ne syntyivät kevättälven eläkeikäkiistan seurauksena, niiden määrääjat umpeutuvat vuoden lopussa ja tehtävänasettelukin on sama: etsiä keinoja, joilla suomalaisten eläkkeellesiirtymisikää saataisiin nostettua.

Keinoilla kova syyri

– Rantalan ryhmällä on järeämmät välineet kuin meillä. Yhteistä rajapintaa löytyy kuitenkin paljon. Siinä missä Rantalan ryhmä etsii eläkejärjestelmään liittyviä ehdotuksia, me haemme niitä kaikkia muita mahdollisia keinoja pidentää työuria, hän kiteyttää.

Nyt tullaankin näkemään sitten varsinainen keko pelitikkuja, vai kuinka?

– Päinvastoin. Me emme tule esittämään julkilausumaa emmekä kirjoita mitään työelä-

mäohjelmaa. Haemme sellaisia konkreettisia välineitä, joilla työuria saadaan käytännössä pidentymään. Rima on niin korkealla, että jos emme tällaisia löydä, emme esitä mitään.

Ahtelan ryhmä pelaa selvästi kunnianhimoisten tavoitteiden siivittämänä.

– Erilaisia työelämän kehittämishankkeita on niin paljon, että miksi me lähtisimme toistamaan kaikkea sitä, mikä on jo tiedossa? Toki olemme pohjatyöksi tehneet näistä hankkeista ja ohjelmista inventaariota ja katsoneet ne lävitse. Uusia selvityksiä tuskin tarvitsee meitä varten teettää, hän toteaa.

Tietoa siis on jo olemassa paljon. Jotta se myös liikkuisi, pitää työelämäryhmä läheistä yhteyttä aihealueen lähellä sijaitseviin ministeriöihin. Laaja-alaisuutta osoittaa myös se, että ryhmässä on mukana julkisen sektorin edustusta.

Elämänkaaren avulla ongelmien kimppuun

Ahtela korostaa, että työkyky on kaiken a ja o, ja sitä kautta saadaan työ tuottamaan. Makrotason ajattelu siivittää työelämäryhmän pohdintaa, mutta lähestymiskulmakseen se on valinnut elämänkaarimallin, jonka eri vaiheista se

etsii töistä putoamisen karikoita.

– Ensimmäiset riskivaiheet työuralla tapahtuvat silloin, kun ura ei itse asiassa ole vielä alkanutkaan. Liian moni syrjäytyy työelämästä heti koulun jälkeen. Ja toinen kipupiste tulee niin ikään varhain. Opiskelujakso muodostuu helposti turhan pitkäksi.

– Aktiivisessa työssäkäyntivaiheessa monet joutuvat pois mielenterveyssyiden takia. Tässä yritämme etsiä niitä konkreettisia keinoja, joiden avulla yksilön tilanteeseen päästäisiin puuttamaan entistä aikaisemmin ja päättäväisemmin.

Ahtela tietää, ettei tehtävä ole helppo. Mielenterveyden, työnteon ja työkyvyttömyyden vyyhti on laaja. Suuri merkitys on työterveyshuollolla, ja nyt työryhmä miettiikin, voisiko työterveyshuollon ja työnantajan välisiä informaatiokatkoja jotenkin paikata.

– Toinen iso vyyhti liittyy johtamiseen, ja siinä liikumme lähellä osaamisen käsitettä. Elämäntähtäyksessä lähestymme kriittisiä työvuosia, jolloin tuntuu, ettei työssä pärjää, sillä osaaminen on karannut käsistä. Ammatillisen koulutuksen tarve on suuri.

Peli ei ole ohi

Seuraavaa kriittistä työelämän jaksoa voisi Ahtelan mukaan kutsua vaikkapa kremppeivaiheeksi. Tuolloin tuntuu, että ollaan palveltu työnantajaa riittävän kauan. Ja kun pientä vaivaakin on siellä täällä, voi yhtä hyvin ryhtyä harkitsemaan eläkkeelle siirtymistä.

– Herää kysymys, voisiko työpaikalla tehdä jotain konkreettista ikääntyvän työntekijän hyväksi. Ehkä sen ei tarvitsisi olla mitään suuren suurta, vaan joskus pienikin nykäys tai tuki voisi riittää antamaan lisäkipinää.

Apu ja ammatillinen kuntoutus tulisi Ahtelan mukaan tapahtua työpaikalla, ei missään ulkopuolisessa virkistyskeskuksessa.

Elämäntähtäykselliset vaiheet eivät lopu eläkkeelle siirtymiseen. Ahtela vaikuttaa olevan sen luokan peluri, ettei tikkukasan hupeneminen saa häntä lopettamaan.

– Eläkkeeltä saa palata töihin. Meidän tulisi löytää tämän ilmiön lisääntymisen hidasteet ja tarttua niihin.

Työmarkkinat väliaikaisesti epäkunnossa

Ahtelan ryhmällä voisi olla muutoin ihan kohutuullinen peliasetus, mutta finanssikriisi on tehnyt pelilaudan höttöiseksi.

– Työmarkkinoiden rakenne ei toimi tällä hetkellä toivotulla tavalla. Sen vuoksi katse tulee pitää kaukana horisontissa. Eivät demografiset haasteet meiltä mihinkään katoa. Väki vanhenee ja jää sitä myötä pois töistä, vaikka juuri

nyt työmarkkinoiden ulkopuolelle joutuu niitäkin, jotka eivät sinne vielä haluaisi.

Talouden epävarmuudesta ja monista vaaran paikoista huolimatta Ahtela ei pidä valtiotavan asettamaa tavoitetta eläkkeellesiirtymisen nostosta liian kovana.

– On se kova, muttei mahdoton, hän toteaa.

– Työterveyshuollon, organisaation ja työeläkejärjestelmän yhteispelillä tässä voidaan onnistua.

Teksti: Kati Kalliomäki

Kuva: Petri Juntunen

Jukka Ahtela toteaa, että työeläkeuudistuksen vaikutus työurien pidentämiseen on jo nähtävissä. Sitä tietä on hyvä jatkaa.

Kuva: Kari Rissa

Tietotyöläisiä työ ei kuormita useinkaan enää fyysisesti, vaan kuormitus syntyy tavallisesti suuren tietomäärän käsittelystä, aikataulupaineista ja työn hallinnan puutteista.

Fyysisesti työpaikalla, mutta henkisesti poissa SAIRAANA TYÖSSÄ

Työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen uudeksi tulevaisuuden uhkaksi on nousemassa työssä olevien heikentynyt työkyky.

– Työpaikoilla on paljon ihmisiä, jotka eivät kykene tekemään sairauksien vuoksi töitään täysitehoisesti. Tämän vuoksi menetetään merkittävä työpanos ja syntyy myös paljon kustannuksia, arvioi Yhdysvaltojen työterveyslääkäriyhdistyksen ACOEM:n puheenjohtaja, Cisco-yhtymän työterveysjohtaja **Pamela Hymel**.

Hymel puhuu presenteeismistä. Sillä tarkoitetaan, että työntekijä on kyllä fyysisesti työssä läsnä, mutta hän tekee työtään vajaateholla.

Haasteena ovat erityisesti ikääntyvien työntekijöiden monet sairaudet, jotka heikentävät heidän työssä selviytymistään. Esimerkiksi sairautslomien jälkeen voi mennä vielä pitkä aika, ennen kuin työntekijä jaksaa taas tehdä kunnolla työtä pääsee normaaliin rytmiin.

Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky kärsivät, kun työntekijät sairastelevat. Esimerkiksi työuupumus ja masennus aiheuttavat yhä enemmän poissaoloja. Paineet ovat kovia etenkin intensiivistä tietotyötä tekeillä.

– Nyt taloudellisen taantuman aikaan olisi juuri oikea hetki panostaa koko henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja työssä jaksamiseen. Sairauksien ennalta ehkäisy on erityisen tärkeää. Ihmistä on pidettävä huolta myös sairaslomalta

paluun jälkeen, tohtori Hymel korostaa.

Työpaikoilla pitäisi kehittää innovatiivisia ohjelmia, joilla pystyttäisiin huolehtimaan erityisesti ikääntyvien yli 45-vuotiaiden työntekijöiden toimintakyvystä.

– Viisaat työnantajat ovat alkaneet panostaa muun muassa Yhdysvalloissa ja Euroopassa monenlaisiin työntekijöiden työkykyä ylläpitäviin ja sairauksia ehkäiseviin ohjelmiin. Yritysten työterveyshuolto on tässä avainasemassa.

Sairauksien ennalta ehkäisy on Hymelin mukaan yritysten kannalta taloudellisesti järkevää toimintaa ja oleellinen osa niiden tuottavuutta ja kilpailukykyä. Tätä kaikkia yritykset eivät kuitenkaan vielä tajua.

Uudet riskit uhkana

Työelämään on nousemassa maailmalla vanhojen vaaratekijöiden rinnalle koko ajan myös uusia. Väestön ikääntyminen tuo omat haasteensa, samoin siirtotyöläisten ja ns. harmaala vyöhykkeellä töitä tekevien kasvava määrä.

– Jo nyt Euroopassa 50–60 prosenttia kaikista menetetyistä työpäivistä johtuu tavalla tai toisella stressistä, arvioi Milanon yliopiston professori **Pier Alberto Bertazzi**.

Mitä ikääntyneempi työntekijä, sen suurempi uhka työperäiset sairaudet ovat yleensä työkyvylle.

– Työperäisten sairauksien määrä kasvaa

edelleen. Maailmanlaajuisesti esimerkiksi selkävaurioista 40 prosenttia, keuhkosyövistä noin kymmenen prosenttia ja kuulosairauksista 16 prosenttia on työperäisiä, Bertazzi toteaa.

Kehittyneissä teollisuusmaissa viime vuosina erityisesti psykosomaattiset sairaudet – kuten masennus – sekä tuki- ja liikuntaelinten sairauksien määrä on koko ajan lisääntynyt. Työn aiheuttama henkinen kuormitus on lisääntynyt.

Monissa kehitysmaissa työtaturmat ovat edelleen merkittävä työkyvyttömyyden aiheuttaja.

– Maailmantalouden taantuma voi jopa heikentää tilannetta, jos työturvallisuuden tasosta ryhdytään tinkimään, arvioi Brasilian työministeriön alaisen FUNDACENTRO:n lääketieteellisen johtaja **Eduardo Alganti**.

Algantin mukaan esimerkiksi nanoteknologia voi olla työntekijöiden terveydelle uusi merkittävä uhka – erityisesti rikkaissa teollisuusmaissa.

– Nanomateriaalien vaaroja tunnetaan tois- taiseksi kovin vähän, siksi siihen pitää suhtautua vakavasti. Lisää riskitutkimusta tarvitaan.

Teksti: Kari Rissa

Kirjoittaja osallistui Kansainvälisen työterveyskomission ICOH:n maailmankongressiin Kapkaupungissa maaliskuussa.

Eduskunta säättää eläkelakeja

**juuri kesäloman
kynnyksellä**

Paranee:
työkyvyttömyyseläkkeisiin
korotuksia ja eläkkeen
lepäämään jättäminen.

Heikkenee:
osa-aikaeläkkeen ikäraja
nousee ja vuorotteluvapaan
korvaus laskee.

Kevätistuntokauden päätteeksi eduskunta käsittelee useita muutoksia eläkelakeihin. Työmarkkinajärjestöjen sosiaalilupoksi nimettyyn eläkepakettiin kytkettiin muun muassa osa-aikaeläke ja vuorotteluvapaa. Samanaikaisesti tupopakettin rinnalla etenevällä, toisella erillislailla halutaan tukea työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön palaamista.

Mikä muuttuu nykyiseen verrattuna?

Selvä heikennys nykyiseen verrattuna on osa-aikaeläkeiän alarajan korotus kahdella vuodela nykyisestä eli ikäraja nousee 58 ikävuodesta 60:een. Samalla eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeen ansion alenemasta poistuu. Muutoksia perustellaan eläkemenojen nousun hillitsemisellä.

Jos eduskunta näin päättää, osa-aikaeläkkeen muutokset koskevat vuonna 1953 ja sen jälkeen syntyneitä.

Myös vuorotteluvapaan ajalta työeläkkeen karttuma heikkenee nykyisestä. Vuorotteluvapaan aikaista työeläkkeen ansaintaa tarkistetaan siten, että vuorottelukorvauksen perusteena olevasta ansiosta 55 prosenttia (nykyisen 75

prosentin sijaan) kartuttaa eläkettä.

Mutta parannuksiakin on luvassa. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden työhön paluun tukemiseksi ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen erillislaki (2010–2013). Laki koskisi sekä työeläkelakien että kansaneläkelain mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevia henkilöitä. Myös työkyvyttömyyseläkkeen tasoa parannetaan eri tavoin.

Työkyvyttömyyseläkkeeltä kannustetaan palaamaan työhön

Erillislailla parannetaan pientä työkyvyttömyyseläkettä saavien mahdollisuutta työskennellä työkyvyttömyyseläkkeensä aikana. Nykyinen lakiteksti sanoo, että työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Vastaavasti osatyökyvyttömyyseläkkeellä hänen työansionsa eivät voi olla enemmän kuin 60 prosenttia keskiansiosta.

Muutosesityksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voisi ansaita edellä mainituista ansiorajoista riippumatta aina ainakin 600 euroa ilman, että ansioilla olisi vaikutusta työ-

kyvyttömyyseläkkeen jatkumiseen.

Kuitenkin laissa säilyvät myös vanhat prosenttirajat (40/60). Jos ansioraja ylittyy, voi työkyvyttömyyseläkkeen jättää lepäämään. Eläkkeen voi laittaa lepäämään kolmesta kuukaudesta kahteen vuoteen.

Eläkkeen lepääminen ei vaikuta eläkkeensaajan asumistukeen. Näillä toimilla halutaan kannustaa työntekoon ja selvästi tukea työkyvyttömyyseläkkeeltä työhön palaavien mahdollisuuksia työskentelyyn.

– Kuitenkaan eläkeoikeutta ei tällä tavoin menetä lopullisesti. Lepäämisjakson jälkeen työkyvyttömyyseläke tulee joko takaisin maksuun tai sen voi lakkauttaa, kertoo kehityspäällikkö **Maijaliisa Takanen** Eläketurvakeskuksen lakiosastolta.

Elinaikakertoimen soveltaminen työkyvyttömyyseläkkeissä

Sosiaalilupon nipussa työntekijän eläkelakia, merimieseläkelakia, yrittäjän eläkelakia ja maatalousyrittäjän eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi. Aikanaan vastaavat muutokset säädetään myös julkisen puolen eläkelakeihin. Muutosten tarkoituksena on parantaa nuorena työkyvyttömäksi tulevien työkyvyttömyyseläk-

Eduskunta päättää sosiaalitupon eläkepaketista, joka sisältää osa-aikaeläkkeen alaikärajan nostamisen nykyisestä 58 ikävuodesta 60:een.

Ripeää aikataulua perustelee sekin, että muutokset on tarkoitettu voimaan vuoden 2010 alusta. Osa-aikaeläkettä koskevat muutokset tulisivat kuitenkin voimaan 2011.

keen tasoa ja estää eläkkeen pieneneminen työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi.

Esityksen mukaan alkava työkyvyttömyyseläke kerrotaan elinaikakertomella, joka on laskettu työkyvyttömyyden alkamisvuonna 62 vuotta täyttäneille. Se ei siis ole työkyvyttömän oman ikäluokan kerroin.

Elinaikakertomella kerrotaan kuitenkin vain eläkkeen se osa, joka on kertynyt työkyvyttömyyden alkamisvuoteen mennessä. Tulevan ajan eläkkeen osaa ei kerrota elinaikakertomella.

– Tavoitteena on vakaa ja ennustettava etuustaso ja että eläke ei pienene työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Mutta myös työkyvyttömyyseläkkeisiin on sovellettava elinaikakerrointa, ettei työkyvyttömyyseläkkeen jälkeinen vanhuuseläke olisi suurempi kuin työssä jatkaneen vanhuuseläke, kehityspäällikkö **Marjukka Hietaniemi** Eläketurvakeskuksen suunnitteluosastolta kertoo.

Toisin sanoen mitä nuorempana työelämässä mukana oleva ihminen tulee työkyvyttömäksi, sitä pienempi on elinaikakertoimen vaikutus hänen eläkkeeseensä. Eikä työkyvyttömyyseläkettä enää tarkisteta vanhuuseläkeiässä uudelleen elinaikakertomella.

– Elinaikakertoimen vaikutuksesta varsinainen alkava työkyvyttömyyseläke on tasoltaan hieman alempi kuin ennen, mutta vanhuuseläke kasvaa. Toisaalta parannukset nostavat lähitulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkkeen tason kuitenkin nykyistä paremmaksi, Hietaniemi selvittää.

Työkyvyttömyyseläkkeet ja tulevan ajan karttuma

Työkyvyttömyyseläkkeen taso paranee, kun tulevan ajan eläkkeen karttumisprosentti korotetaan koko ajalta 1,5:een. Lisäksi tutkintoon johtanut opiskelu ja alle kolmivuotiaan lapsen kotihoidontuen aika otetaan huomioon tulevan ajan ansiota laskettaessa vastaavasti kuin työtömyysturvan peruspäiväraha-aika.

Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotusta ehdotetaan nostettavaksi niin, että jos työntekijä on korotusvuoden alussa korkeintaan 31-vuotias, korotusprosentti on 25. Korotus alenisi yhden prosenttiyksikön jokaista ikävuotta kohden.

Kertakorotus lasketaan työkyvyttömyyseläkkeeseen viiden vuoden eläkkeellä olon jälkeen.

Muutokset voimaan vuoden 2010 alusta

Hallituksen esitys elinaikakertoimen soveltamisesta työkyvyttömyyseläkkeissä annettiin eduskunnalle 8. toukokuuta. Erillislakiesitys työkyvyttömyyseläkkeeltä töihin palaamisen tukemisesta annettiin eduskunnalle seuraavalla viikolla.

Sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston eläkevakuutusyksikön johtaja **Heli Backman** arvelee, että lakimuutosten läpimeno eduskunnassa on myötätulessa.

– Valmistelun taustalla on laaja pohjatyo, johon työmarkkinaosapuolet osallistuivat. Laeista päätetään eduskunnassa ennen kesälomaa, ja jo juhannuksen tietämillä eduskunta on tehnyt asiassa oman ratkaisunsa, Backman toteaa.

Ripeää aikataulua perustelee sekin, että muutokset on tarkoitettu voimaan vuoden 2010 alusta. Osa-aikaeläkettä koskevat muutokset tulisivat kuitenkin voimaan 2011.

Teksti ja kuvat: Anne Iivonen

Työeläkeasioiden hoito lain tiukassa otteessa

1. Hallinnollinen lainsäädäntö on vuosien varrella etsiytynyt laki lailta myös työeläkejärjestelmän sovellettavaksi.
2. Hyvän hallinnon vaatimukset koskevat niin työeläkelaitoksia kuin Eläketurvakeskustakin niiden käsitellessä vakuuttamis- ja eläkeasioita.
3. Julkisuuslakia sovelletaan myös työeläkelaitoksiin ja Eläketurvakeskukseen niiden käyttäessä julkista valtaa.

★ Yksityisten alojen työeläkejärjestelmä perustettiin vuonna 1961 varsin niukan säätelyn varaan. Vakuuttamisvelvollisuus, eläke-etuudet ja niiden määräytyminen, eläkejärjestelmän organisaatio ja sen tehtävät, eläkevastuun jakautuminen, muutoksenhaku eläkepäätöksiin ja työeläkevakuutusmaksun pääperiaatteet säädettiin työntekijäin eläkelaisissa (TEL). Laissa oli tuolloin 23 pykälää.

Menettelytavoissa noudatettiin soveltuvien osin yleisiä hallinnollisia periaatteita.

Eläkeasioiden käsittely julkiseksi tehtäväksi

★ Hallinnon lainsäädäntöä uudistettiin voimakkaasti 1980-luvulla. Hallintomenettelylaki tuli voimaan 1982, mutta se ei aluksi koskenut yksityisten alojen työeläkejärjestelmää. Työeläkelaitokset kuitenkin noudattivat soveltuvien osin hallintomenettelylaissa säädettyjä periaatteita, vaikka laissa ei siihen velvoittavaa säännöstä ollutkaan.

Vuoden 1995 alusta parannettiin oikeusturvaa työeläke- ja kansaneläkeasioissa Eläketurvan muutoksenhakukomitean ehdotusten mukaisesti. Hallituksen esityksessä työeläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen katsottiin hoitavan julkista tehtävää eläkeasioita käsitellessään. Tämän vuoksi pidettiin perusteltuna, että hallintomenettelylain keskeiset periaatteet ulotetaan lailla koskemaan myös yksityisen puolen työeläkelaitoksia. Näin yhdenmukaistettiin kansaneläkeasioiden sekä julkisen ja yksityisen puolen työeläke-asioiden käsittelyä.

Hallintomenettelylain periaatteita sovellettiin työeläkelaitoksen käsitellessä ja ratkaistessa eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita.

Toimihenkilöt virkarikossäännösten alaisuuteen

★ Virkarikoslainsäädännön uudistamisen yhteydessä 1990-luvun taitteessa säännökset ulotettiin koskemaan kaikkia henkilöitä, jotka käyt-

tävät julkista valtaa. Näin työeläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen työntekijät tulivat virkarikoksia koskevan sääntelyn piiriin julkista valtaa käyttäessään (RL 40 luku).

Lakivaliokunnassa rikosoikeudellinen vastuu rajattiin koskemaan julkisen vallan käyttöä, kun hallituksen esityksessä puhuttiin vielä julkisen tehtävän hoitamisesta. Julkisen vallan käyttö katsottiin sisällöltään suppeammaksi kuin julkisen tehtävän hoitaminen.

Oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen valvonta ulotettiin koskemaan työeläkejärjestelmää vuonna 1991. Tuolloin hallitusmuotoon otettiin nimenomaiset määräykset siitä, että ylimpien laillisuusvalvojien toimivalta kattaa viranomaisten lisäksi kaikki muutkin julkista tehtävää hoitavat tahot.

Valvontavalta ei siis rajoitu yksinomaan julkisen vallan käyttöön, sillä julkisen tehtävän hoitaminen on käsitteenä julkisen vallan käyttöä laajempi. Esimerkiksi asiakasneuvonnan on katsottu olevan eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen julkisia tehtäviä.

Muutoksenhaussa noudatetaan hallintolainkäyttölakia

★ Hallintolainkäyttölaki tuli voimaan joulukuussa 1996. Se ulotettiin koskemaan myös työeläkeasioiden muutoksenhakuelimiä, jollei työeläkelainsäädännössä toisin säädetä.

Eläketurvakeskus katsoi lausunnossaan, että hallintolainkäyttölaki ei sellaisenaan soveltuisi työeläkeasioiden muutoksenhakuun. Siksi Eläketurvakeskus ehdotti, että työeläkelaisissa viitattaisiin niihin hallintolainkäyttölain säännöksiin, joita olisi tarkoituksenmukaista soveltaa myös työeläkeasioiden muutoksenhaussa. Tämä ehdotus ei kuitenkaan menestynyt, ja järjestys tuli päinvastaiseksi: hallintolainkäyttölakia noudatetaan, jollei työeläkelaisissa säädetä toisin.

Julkisuuslaki koskemaan työeläkejärjestelmää

★ Vuoden 1999 alusta tuli voimaan laki viranomaistoiminnan julkisuudesta. Lain 4 §:n 2 momentin mukaan lakia sovelletaan viranomaisten lisäksi myös julkista tehtävää hoitaviin yhteisöihin, laitoksiin ja säätiöihin niiden käyttäessä julkista valtaa. Lakia siis sovelletaan myös työeläkelaitoksiin ja Eläketurvakeskukseen niiden käyttäessä julkista valtaa.

Hallituksen esityksen luonnoksessa Eläketurvakeskus, Maatalousyrittäjien eläkelaitos ja Kuntien eläkevakuutus määriteltiin ”itsenäisiksi julkisoikeudellisiksi laitoksiksi”. Eläketurvakeskus piti tätä määrittelyä epäonnistuneena ja esitti sen poistamista, jotta lakia sovellettaisiin kaikissa työeläkelaitoksissa yhdenmukaisesti. Samalla vedottiin siihen, että arkistolakia koskevasta hallituksen esityksestä tämä määrittely oli hiljattain poistettu.

Hallituksen esitys muotoiltiin Eläketurvakeskuksen ehdottamalla tavalla. Esityksen perustelujen mukaan itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia ovat muun muassa Kansaneläkelaitos ja Kuntien eläkevakuutus.

Sen sijaan Eläketurvakeskuksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hallussa olevien asiakirjojen julkisuus määräytyisi samoin perustein kuin muissa työeläkelaitoksissa.

Uusi hallintolaki ulottuu työeläketoiimijoihin

★ Hallintomenettelylaki korvattiin uudella hallintolailla vuoden 2003 alusta. Uusi laki tuli koskemaan myös työeläkejärjestelmää, jollei työeläkelaeissa toisin säädetä. Lain soveltamisen lähtökohta siis muuttui yhdenmukaiseksi hallintolainkäyttölain kanssa ja päinvastaiseksi kuin aikaisemmin hallintomenettelylaissa.

Eläketurvakeskus katsoi hallintolaista antamassaan lausunnossa, että lain pääperiaatteet soveltuvat myös yksityisalojen työeläke- ja vakuuttamisasioiden käsittelyyn. Selvyyden vuoksi nähtiin välttämättömäksi, että julkisuuslain ja uuden hallintolain soveltamisala on määritelty samalla tavalla. Lisäksi todettiin, että työeläkelakeihin tarvitaan muutamia erityissäännöksiä, joissa poiketaan hallintolaista.

Hallintolakiin kirjattiin kuitenkin, että sitä sovelletaan yksityisissä eläkelaitoksissa niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Hallituksen esityksen mukaan ”julkisesta hallintotehtävästä on katsottu olevan kysymys niin ikään lakisääteisten työeläke-, tapaturma- ja potilasvahinkovakuutusasioiden hoitamisessa”. Hallintolain soveltamisala tuli siis julkisuuslaissa määriteltyä julkisen vallan käyttöä laajemmaksi.

Perustuslakiuudistus sinetöi käytännön

★ Uusi perustuslaki tuli voimaan 1. maaliskuuta 2000. Siinä määriteltiin, millä edellytyksillä julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muuten kuin viranomaisten tehtäväksi (124 §).

Perustuslain mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla. Edellytyksenä on, että se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Uusi työntekijän eläkelaki (TyEL) ja laki Eläketurvakeskuksesta olivat eduskunnan perustuslakivaliokunnan arvioitavana myös tältä kannalta. Valiokunnan tulkinnan mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä katsotaan sisältyvän tehtäviin, jotka liittyvät perusoikeuksiin. Tällä perusteella valiokunta katsoi, että Eläketurvakeskus ei voi tehdä tarkastusta työnantajan kotona, koska kotirauha kuuluu perustuslailla suojattuihin oikeuksiin eikä Eläketurvakeskus ole viranomainen.

Perustuslakivaliokunta arvioi työntekijän eläkelain yhteydessä erityisesti Eläketurvakeskuksen asemaa, mutta ei eläkelaitosten asemaa lakisääteisen työeläkejärjestelmän toimeenpanijana. Valiokunta toteaa, että Eläketurvakeskuksella on runsaasti julkisia hallintotehtäviä ja osaan niistä liittyy julkisen vallan käyttöä.

Eläketurvakeskukseen sovelletaan hallinnon yleislakeja kuten hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Eläketurvakeskuksessa tehtäviin päätöksiin saa hakea muutosta ja asioita käsittelevät ovat rikosoikeudellisessa vastuussa. Näillä perusteilla perustuslakivaliokunnan mielestä Eläketurvakeskus täytti perustuslaissa edellytetyt hyvän hallinnon vaatimukset.

Samoin hallinnon yleislakeja sovelletaan myös työeläkelaitoksiin niiden käsitellessä vakuuttamis- ja eläkeasioita. Näitä asioita eläkelaitoksissa käsittelevät henkilöt ovat samalla tavalla rikosoikeudellisessa vastuussa ja eläkelaitosten päätöksistä on muutoksenhakuoikeus samalla tavalla kuin Eläketurvakeskuksen päätöksistä. Myös yksityiset

eläkelaitokset täyttävät näin ollen perustuslain 124 §:ssä edellytetyt hyvän hallinnon vaatimukset.

Hallinnollinen lainsäädäntö on vuosien varrella etsiytynyt laki lailta myös työeläkejärjestelmän sovellettavaksi. Perustuslakiuudistuksessa tästä käytännön tosiasiaa tuli nimenomaisesti säädetty perustuslainen välttämättömyys. Tällainen kehitys tuntuukin luonteelta, kun otetaan huomioon työeläkejärjestelmän suuri merkitys yhteiskunnan ja yksilön kannalta.

*Riitta Korpiluoma
Johtaja
Eläketurvakeskus*

Vapaa kuin merituuli. Heinäkuussa hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen jää 40 työvuoden jälkeen eläkkeelle sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston sosiaalivakuutustoimiston päällikön virasta.

Hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen:

Lahjomaton ja antaumuksellinen virkamies

Suomen työeläkejärjestelmä täyttää Tuulikki Haikaraisen mielestä vientituotteen edellytykset. Päätöksenteon valmistelu pelaa ja yhteistyö toimii.

Hallitusneuvos **Tuulikki Haikarainen** markkinoisi työeläkejärjestelmääme koko Eurooppaan. Siinä olisi mallia kattavan eläketurvan järjestämiseksi muidenkin maiden kansalaisille.

– Eläketurva rakentuu työansioista, työtä tekemällä. Samalla maksulla työeläke antaa turvaa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheen huoltajan kuoleman varalle.

– Kollektiivisen säästämisen idea päästää yksittäisen vakuutetun huolehtimasta eläketurvastaan. Sosiaalivakuutuksen luonteeseen kuuluu, ettei eläkemaksuja palauteta esimerkiksi ennenaikaisen kuoleman kohdatessa vaan eläkekertymä jää yhteiseksi hyväksi.

– Suomalainen sosiaalivakuutus perustuu pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan arvoihin ja malleihin, Tuulikki Haikarainen täsmentää.

Työeläkkeen ideaa ei tunneta riittävästi

Työeläketurvamme toimivuutta ja rakennetta eivät kaikki vakuutetut tunne riittävästi. Nyt kiivaana käyvä eläkekattokeskustelu paljastaa sen.

– Samasta asiasta on kyse, kun varsinkin nuoremmat ikäluokat ovat vietävissä yksityisen eläkevakuutuksen ostajiksi. He eivät selvitä riittävästi, mitä ovat ostamassa. Yksityisestä vakuutuksesta ei riitä maksettavaa kuin määrääjäksi.

– Lakisääteistä eläkettä saa koko elinajan. Lisäksi yksityisellä eläkevakuutuksella ei yleensä ole inflaatio suoja nimeksikään, Haikarainen toteaa.

Lakeja valmistellaan yhteishengessä

Haikaraisen mukaan työeläkelainsäädännön muutoksissa ja suunnittelussa kuunnellaan erisidosryhmien mielipiteitä. Työeläkkeiden maksajat, joita edustavat työnantajien ja työntekijöiden eturyhmät, ovat avainasemassa. Rantalan eläketyöryhmän mielipiteillä on painoa.

Eläketurvakeskus antaa taustatietoa tutkimuksina ja selvityksinä, asiantuntija-apua tekemällä aloitteita lainmuutoksiksi ja lakitekstin kirjoittamisessa. Valtion osuus on hyvin vähäinen työeläkejärjestelmän rahoittajana.

Sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston sosiaalivakuutustoimisto toimii koordinaattorina, joka ottaa huomioon ja kokoaa eri osapuolten ehdotukset ja mielipiteet lakialoitteiksi. Ministeriössä lakeja valmistellaan ja kirjoitetaan lain sanamuotoon eduskunnan päättäväksi.

– Vuonna 2005 saimme isot muutokset nopeasti tehtyä. Se aika oli kyllä ehkä eniten voimia koetellut ajanjakso urallani, Haikarainen toteaa.

Ei noin vaan kaveriksi

Tuulikki Haikaraisen mukaan hyväksi tuttavaksi tai kaveriksi ei voi ryhtyä niiden ihmisten kanssa, joita tapaa työssään ja joiden kanssa työasioita sovitaan ja viedään eteenpäin. Näin säilyy luottamus kaikkiin tahoihin, joihin on yhteydessä työssään.

Luotettavuudestaan hän on saanut kiittävää palautetta, ja näin jälkikäteen on tyydyttävä todeta, että hän menetteli viisaasti.

– Virkamiehen täytyy toimia pelisäännöillä, jotka tukevat ehdotonta luotettavuutta, korostaa Haikarainen.

Aikuiskoulutuksen kaikki keinot käyttöön

– Osa työvoimasta putoaa työttömäksi, koska he eivät pysty työkyvyillään vastaamaan nykyisen työelämän vaatimuksiin. Jos ihminen on sairas tai toimintarajoitteinen, hän saa hoitoa. Kuitenkin osalle näistä työttömistä ei löydy ratkaisua lääketieteen keinoin vaan aikuiskoulutuksen avulla.

– Aikuiskoulutuksen tulisi kehittyä niin, että työkunnossa oleva ihminen löytäisi koulutuksen avulla omia edellytyksiään vastaavan ja toimeentulon tarjoavan työalan, Haikarainen pohtii.

Tämä edellyttäisi toimijoilta hyvää työelämän tuntemusta mutta myös syvällisiä tietoja aikuisen oppimisesta.

Teksti: Ritva Rantanen

Kuva: Juha Rahkonen

Koko työura heikompiosaisten puolesta

▶ Vuonna 1969 Tuulikki Haikarainen valmistui oikeustieteen kandidaatiksi. Oli kova työtömyys. Tarkastuslautakunnassa oli esittelijän paikka auki. Hakijoita oli 53. Tuulikki Haikarainen sai paikan, koska hänellä oli parhaat paperit.

Vuonna 1974 hän siirtyi sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston esittelijäksi ja vuonna 1990 saman osaston sosiaalivakuutusosaston päälliköksi.

– Työ tekijäänsä opettaa, Tuulikki Haikarainen toteaa.

Sosiaalinen ajattelutapa on kehittynyt työssä

– Olen omaksunut ajatuksen kannustaa yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa olevia hoitamaan ja ajamaan omia asioitaan. Ei ole häpeä ottaa vastaan apua silloin kun sitä tarvitsee. Yhteiskunnassa on aina vanhuksia, sairaita, orpoja, jotka eivät pysty huolehtimaan itsestään eivätkä elättämään itseään. Heitä autetaan, heistä huolehditaan yhteisesti.

Mutta sitä, että työkykyinen ihminen halutessaan voisi heittäytyä kansalaispalkan varaan, muiden kustannuksella, Tuulikki Haikarainen ei kannata. Yhteiskunnan jäsenellä on myös velvollisuuksia eikä vain oikeuksia.

Hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen jää eläkkeelle 1. heinäkuuta sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston sosiaalivakuutustoimiston päällikön virasta. Hän jatkaa tuomarijäsenenä tapaturmalautakunnassa ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa.

Hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen on palvellut valtiota 40 vuotta. Läksiäisistään hän toteaa nauraen:

– Kutsuttavia olisi kertynyt ainakin 500 henkilöä ja siihen olisi tarvittu oopperan kokoinen tila.

Oopperasta hän tulee eläkkeellä ollessaan nauttimaankin entistä enemmän.

Ritva Rantanen

Eläkesäätiöille ja -kassoille maksuperusteiset lisäeläkkeet tulivat mahdolliseksi huhtikuun alusta lukien. Tässä piirissä vuosikausia toivottuun uudistukseen ollaan tyytyväisiä, mutta nopeita liikkeellelähtiä saadaan todennäköisesti odottaa.

Oikeus uuteen lisäeläketurvaan eläkesäätiöille ja -kassoille

Maksuperusteisuuteen uusia mahdollisuuksia

Eläkesäätiöyhdistyksen toimitusjohtaja Jouko Bergius pitää hyvänä, että eläketurvaan saadaan työnantajille ja työntekijöille lisää yhteisiä vaihtoehtoja.

Viime maaliskuun loppuun saakka maksuperusteisia lisäeläkkeitä saat-
toi järjestää suomalaisille työnteki-
jöille vain vakuutusyhtiössä tai ul-
komaille rekisteröitävässä säätiössä.

– On tärkeää, että meille Suomeen saadaan vaihtoehtoja, joilla voi helpottaa tulevaa pienevien ikäluokkien eläkemaksupainetta, Eläkesäätiöyhdistyksen toimitusjohtaja **Jouko Bergius** korostaa.

Lisäeläke antaa vaihtoehtoja

Jouko Bergiuksen mukaan maksuperusteiset lisäeläkkeet voivat antaa lisäpuskuria väijäämättömän ikärakenteen muutoksen kohtaamisessa.

– Työvoima vähenee 10 000 – 15 000 henkilöä joka vuosi, joten nuorista ei voi olla totutulla tavalla eläke-etujen maksajiksi jatkossa.

Maksuperusteisuus yleistyy Bergiuksen mukaan kaikkialla Euroopassa.

– Ei ole oletettavaa, että eurooppalaiset eläkejärjestelyt lähestyisivät suomalaisia, vaan kehitys käy päinvastoin. Maksuperusteisuus kasvaa lakisääteisen eläkejärjestelmän täydentäjäksi täällä meilläkin. Tähän on kaksi syytä. Ensinnäkin eläkettä ei enää lasketa työsuhteen loppupalkasta, vaan vuosittain saadusta palkasta, jolloin urakehitys ei näy eläkkeessä, kuten aiemmin. Toiseksi, elinaikakerroin alkaa vuoden 2010 alusta pienentää uusia eläkkeitä.

Bergius liputtaa voimakkaasti säätiöiden ja kassojen tasaveroisen toimintaympäristön puolesta.

– Oli nurinkurista, että säätiö tai kassa sai kyllä perustaa ulkomaisille työntekijöille maksuperusteisen järjestelyn Suomessa tai suomalaisille työntekijöille ulkomailla.

Katse kohdistuu eläketoiveisiin

Väestömuutosten ohella Bergius uskoo myös psykologisiin tekijöihin ja arvojen muutokseen.

– Monet ovat vieläkin siinä uskossa, että eläkkeet ovat 60 prosenttia ansioista, vaikka eläke todellisuudessa tulee olemaan alle 50 prosenttia.

Bergius ei näe ristiriitaa miettiä uusia täydentäviä eläkevaihtoehtoja maassa, joka pyrkii torjumaan kasvavaa työttömyyttään kaikin tavoin.

– Asioilla on aina kaksi puolta, ja nythän olisi sijoittajan markkinat, Bergius heittää.

Monella ihmisellä on jo elämän aineelliset perusasiat hankittu tai peritty. Keskimäärin

Suomessa ei olla vähäväkisiä sanan varsinaisessa merkityksessä.

– Tämän lain lisäksi henkilöstörahastot ja Siva-työryhmän valmistuttua kolmannen pilarin järjestelmien vaihtoehdot on otettava huomioon. Jatko riippuu työntekijöiden ja työnantajien yhteisistä valinnoista.

Bergiuksen mielestä uudet vaihtoehdot ovat jo tuoneet kilpailua ja alkaneet pienentää vakuutusyhtiöiden myymien eläkevakuutusten hoitokustannusosaa.

– Ihmiset ovat yhä tarkempia ja alkavat ymmärtää, että säätiö tai kassa palauttaa lopulta koko rahastoidun pääoman vakuutetulle ilman välikäsiä ja yhdessä sovittujen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti.

Ei etuja vain hyvätuloisille

Bergius ei myöskään näkisi, että maksuperusteisuus toisi yksipuolisesti etuja vain hyvätuloisille ja varakkaille, sillä kilpailu työvoimasta kiihtyy kaikilla aloilla ja kaikissa töissä.

– Maksuperusteisessa eläkejärjestelyssä on aina edustettuna koko henkilöstö tai huomattava osa siitä. Eivät suinkaan kaikki yksilöllisen eläkevakuutuksen ottaneet yli 700 000 ihmistä voi nykyään olla vain hyvätuloisia.

Bergiuksen mielestä suurin osa on tavallisia ihmisiä, joista lakisääteinen turva ei vastaa sitä mitä he ovat toivoneet tai halunneet.

Tyytyväinen Eläkesäätiöyhdistyksen toimitusjohtaja näkee yli kymmenen vuotta kestäneessä taistelussa vielä yhden moraalisen perusteen maksuperusteisuuden laajentamiseksi.

FAKTA

Eläkejärjestelmät luokitellaan kolmeen pilariin

- **Ensimmäisen pilarin** eläkejärjestelmät ovat lakisääteisiä ja vaikutukseltaan laaja-alaisimpia. Suomessa tätä ryhmää edustavat kansaeläke ja työeläke.
- **Toisen pilarin** eläkejärjestelmät ovat lisäeläketurvaa, mikä on työnantajan järjestämää. Työnantaja haluaa eläkevakuutuksilla sitouttaa ja palkita työntekijöitään.
- **Kolmas pilari** on täysin yksilöllistä vapaaehtoista eläkevakuutusta, jolla henkilö on halunnut parantaa tai täydentää eläketurvaansa. Lisäksi osan säästösummasta voi vähentää verotuksessa.

– Yleensä sellainen, mitä kovasti vastustetaan, onkin tarpeellista, Bergius hymyilee.

Työnantaja saavuttaa hyvällä maksuperusteisen eläkerahaston hoidolla kilpailuetua ja saa vaihtoehtoja henkilöstönsä palkitsemiseen. Työntekijälle on oikeudenmukaista, jos hän saa itselleen vapaakirjan omien maksujensa osalta.

Lisäturvalla pitkät perinteet

Lisäeläketurva ei ole Suomessa kuitenkaan uusi asia.

Vielä työeläkkeen alkuvuosikymmeninä lisäeläkkeitä suosittiin lakisääteiselle työeläketurvalle karttuneen varsin matalan tason takia. Etuusperusteisia lisäeläkejärjestelyjä on suljettu sitä mukaa kun TyEL on saavuttanut tavoitetasoaan, 60 prosenttia eläkepalkasta.

– Henkivakuutusyhtiöt ovat voineet myydä maksuperusteisia järjestelyjä jo 1990-luvulla. Meille se sallittiin vasta nyt, Bergius sanoo.

Toinen juonne lisäturvassa on, että vanhaan, jo ennen yleistä työeläketurvaa, jotkut työnantajat huolehtivat työntekijöidensä siirtämisestä omin eläke-etuuksiin.

Nykyään yksityisenä yrityksenä toimiva rautatieliikennetoiminta on malliesimerkki tällaisesta kansantaloudellisesti merkittävästä alasta.

Säätiössä odottavalla kannalla

– Suomen neljänneksi suurimmalla yksityisellä työnantajalla VR:llä henkilökunta on lisäeläkkeistään ja omasta eläketurvastaan ylpeä, myhäilee VR Eläkesäätiön toimitusjohtaja **Hannu Hokka**.

Niillä veturinkuljettajilla, jotka olivat työsuhteessa yhtiöitettävässä 1995, eläkeikä on 55 vuotta ja konduktööreillä 58 vuotta. VR:llä on edelleen lisäeläkejärjestelyjä, vaikka ne eivät olekaan samaa luokkaa kuin aiemmat etuudet.

– Toistaiseksi uudet lisäeläkkeet ovat olleet sidottuja vakuutusyhtiöön. Uskonkin, että mahdollisuutena uusi maksuperusteisuus parantaa henkilöstöhallinnon työkalupakkia, Hokka pohtii.

Hän kertoo, että VR perusti henkilöstörahaston juuri ennen voimaantulevaa lakia.

– Rahasto on tarkoitettu sitouttamaan samalla tavalla kuin maksuperusteinen eläketurvakin.

Teknisesti VR Eläkesäätiön olisi perustettava uusi säätiö ja hankittava tälle pääomaa, koska se ei voi hyödyntää nykyistä sekä lakisääteiset että lisäeläkkeet sisältävää AB-säätiötä.

– Vaikka maksuperusteisessa eläkejärjestelyssä pääoman tuotto vaikuttaa etuuksiin, on huomattava, että henkilöstö voi nimetä omat edustajansa säätiöön ja sen hallitukseen, Hokka muistuttaa.

Vaikka Hokka pitää uutta lakia hyvin tervetulleena, hän uskoo, että VR:ssä ollaan aluksi odottavalla kannalla.

Kassa etsii uutta vauhtia lisäturvaansa

Apteekkien Eläkekassassa toimitusjohtaja **Kari Joutsa** näkee, että maksuperusteisuutta kassoille laajentava laki tulee heille mahdollisesti hyvinkin sopivaan aikaan.

– Eläkekassan vapaamuotoista lisäeläketurvaa suljettaessa vuonna 2005 oli ajatuksena palata aiheeseen uudestaan juuri näihin aikoihin, Joutsa sanoo.

Hän kertoo, että nykyinen etuusperusteinen lisäturva on työntekijöille pitkälti maksuperusteinen.

– Kassaan kuuluvan omille maksuille maksetaan perustekorona mukainen tuotto. Maksuperusteisuuden laajentaminen voisi antaa enemmän sekä työnantajia että työntekijöitä kiinnostavia vaihtoehtoja.

Joutsa korostaa, että kyseessä on vasta alustavat suunnitelmat. Ratkaisut riippuvat Apteekkariliiton ja Farmaseuttiliiton neuvotteluista. Apteekkien Eläkekassassa on runsaat 3 000 farmaseuttisen koulutuksen saanutta vakuutettua.

*Teksti: Kimmo Kontio
Kuva: Tuulikki Holopainen*

Siva-työryhmän tavoitteet toteutukseen

▶ Valtiovarainministeriön asettama Siva-työryhmä (keskenään kilpailevat säästö-, sijoitus- ja henkivakuutuslaitokset -työryhmä) ehdotti vuoden 2003 raportissaan, että verokannustettua pitkäaikaissäästämistä voisi tehdä nykyisten vapaaehtoisten eläkevakuutusten lisäksi rahastoihin, suoraan osakkeisiin ja pankkitileille.

Kantavana ajatuksena on eri sijoitusmuotojen tasavertainen kohtelu ja kuluttajan puolesta toimivan kilpailun lisääminen.

Nykyinen hallitus valmistelee lakimuutosta, joka laajentaa eläkesäästämisen veroetua jo ensi vuoden alussa.

Lakisääteinen eläkekatto ei pidättele supereläkkeitä

1. Suomi on yksi harvoja maita, jossa ei sovelleta palkansaajan eläkkeen määräytymisessä ansio- tai eläkekattoa. Useimmissa maissa eläkepalkkakatto on 1–2 kertaa maan keskipalkan suuruinen.
2. Lakisääteinen eläkekatto ei estä supereläkkeitä.
3. Lisäeläketurva on merkittävässä asemassa matalan eläkekaton maissa.

Erityisasiantuntijat Antti Mielonen ja Mika Vidlund Eläketurvakeskuksesta.

★ Niin sanotut supereläkkeet ovat kevään aikana kuohuttaneet niin Suomessa kuin Ruotsissakin. Kyseessä ovat usein yritysten johtotehtävissä toimineille maksettavat kymmenien tuhansien eurojen suuruiset kuukausieläkkeet.

Suomessa suuret eläkkeet nousivat esille Fortumin entisen toimitusjohtajan **Mikael Liliuksen** eläkkeen takia. Ruotsissa vastaavasti AMF-eläkevakuutusyhtiön ex-toimitusjohtajan **Christer Elmhagenin** väitetään saaneen liikaa eläkettä. Edellisen kerran Ruotsissa kohistiin vuonna 2002 ABB:n johdon ja sen entisen toimitusjohtajan **Barnevikin** supereläkkeestä ja tuolloin Ruotsissa vaadittiin eläkekattoja johtajille.

Keskustelu on lisännyt Suomessa vaatimuksia lakisääteisiä eläkkeitä rajoittavasta katosta. Ruotsin esimerkki kuitenkin osoittaa, että lakisääteisestä eläkekatoista huolimatta supereläkkeet ovat mahdollisia.

Eläkepalkkakatosta eläkekattoon

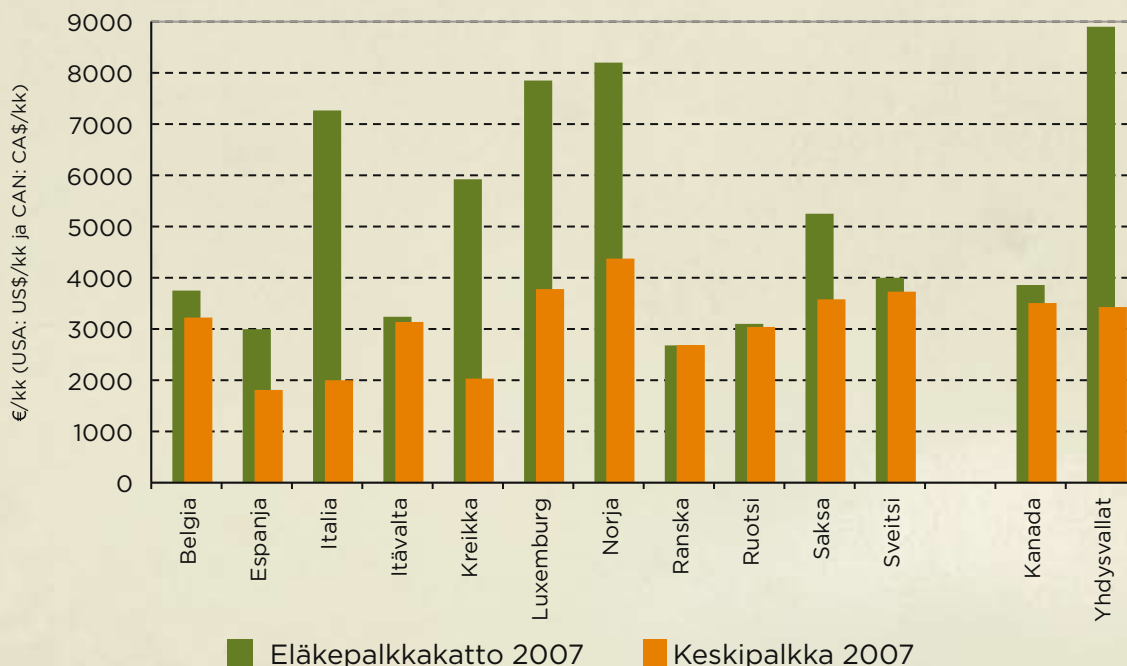
★ Julkisessa keskustelussa vilahtelevat usein termit eläkekatto ja eläkepalkkakatto ja melko usein nämä myös sekoittuvat keskenään.

Siispä selvyiden vuoksi: eläkepalkkakatto on se ansiotulojen enimmäismäärä, jonka alittavista tuloista eläke lasketaan ja se määrää ta-

Lakisääteisen työeläkejärjestelmän eläkepalkkakatto eräissä maissa

(Keskipalkkatiedot: OECD)

vallisesti enimmäiseläkkeen tason eli varsinaisen eläkekaton. On myös hyvä huomata, että monet maat (esimerkiksi Itävalta, Espanja, Kreikka) ilmoittavat enimmäiseläkkeen normaalisti kuukausitasolla, mutta eläke saatetaan maksaa 14 kertaa vuodessa.

Lakisääteinen eläkepalkkakatto asettuu useimmissa maissa 1–2 kertaa maan keskipalkan tasolle. Osassa maita enimmäiseläke jää matalaksi korkeasta eläkepalkkakatosta huolimatta. Esimerkiksi USA:n eläkepalkkakatto on korkealla (8 900 dollaria kuukaudessa), mutta koska eläke karttuu suhteellisen rajoitetusti, on enimmäiseläke vajaan neljänneksen eläkepalkasta, noin 2 100 dollaria kuukaudessa vuonna 2007.

Vastaavasti Norjassa ansiotulojen ylittäessä puolet eläkepalkkakatosta (noin 4 100 euroa kuukaudessa) otetaan katon ylittävistä tulon osasta huomioon vain kolmannes eläkettä kartuttavana. Vuonna 2011 uudistuvassa eläkejärjestelmässä taitetusta kattomallista luovutaan, ja eläkettä karttuu koko ansiotulosta noin 5 000 euron kuukausituloihin asti.

Lisäeläkejärjestelmät täydentävät puuttuvaa turvaa

★ Maissa, joissa lakisääteinen eläkepalkkakatto on suunnilleen samantasoinen kuin maan keskipalkka tai eläkkeen karttumista on muutoin rajattu, on selvää, että katon puhkaiseville lisäeläkejärjestelmille on kysyntää. Kattavuus kuitenkin vaihtelee maittain. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Kanadassa erilaisiin vapaaehtoisin lisäeläkejärjestelmiin kuuluu noin puolet palkansaajista.

Ruotsissa lisäeläkejärjestelmät kattavat noin 90 prosenttia palkansaajista. Kattavuudeltaan samalla tasolla ovat Alankomaat ja Tanska, joissa lakisääteistä ansiosidonnaista eläkejärjestelmää ei ole. Lisäeläkkeet on näissä maissa järjestetty pääsääntöisesti kollektiivisten työmarkkinasopimusten kautta, ja ne ovat näin sopimusaloilla työskenteleville pakollisia.

Osassa maita lisäeläkkeet on lailla säädetty pakollisiksi.

Ranskassa yleisen lakisääteisen eläkejärjestelmän palkkakatto on

alle 3 000 euroa kuukaudessa, mutta palkansaajat kattava pakollinen lisäeläke (ARRCO) kattaa ansiotulot 8 000 euron kuukausituloihin asti. Vastaavasti toimihenkilöiden ja esimiesasemassa olevien lisäeläkejärjestelmä (AGIRC) kattaa ansiotulot aina 23 000 euron kuukausituloihin asti.

Sveitsissä lailla säädetyn pakollisen BVG-lisäeläkkeen on katettava vähintään 4 000 euron kuukausiansiot, jonka ylittävältä osalta työnantaja järjestää vapaaehtoista lisäeläketurvaa. Vastaavasti Norjassa säädettiin osana eläkeuudistusta lisäeläkkeiden vähimmäisehtoja määrittelevä laki vuonna 2006.

Lisäeläkejärjestelmissä etuudet vaihtelevat eri ryhmien välillä

★ Yleistäen voi sanoa, että mitä matalammalla tasolla eläkepalkkakatto on tai mitä rajoitetummin lakisääteistä eläkettä karttuu, sitä suuremmassa roolissa erilaiset lisäeläkejärjestelmät maassa yleensä ovat. Mikäli lisäeläkejärjestelmät muodostavat merkittävän osan maan eläketurvasta, saattavat erot järjestelmien kesken lisätä eläkeläisten tuloeroja. Ne, joilla on vahvimmat neuvotteluasemat, ovat perinteisesti olleet muita paremman lisäeläkejärjestelmän piirissä, kuten esimerkiksi Ruotsissa.

Vertailutaulukko eri maiden eläkepalkkakatoista vuonna 2009

www.etk.fi -> kansainvälinen eläketieto -> Ajankohtaista

Tutkimuksen soveltamisen sietämätön keveys

Kuva: Tuomo Manninen

Tieteellinen tieto muuttaa maailmaa vain kun se on luotettavaa ja päättäjät ymmärtävät sen merkityksen. Lisäksi tuloksia pitää osata soveltaa käytäntöön.

Evoluutioteoria on tieteellisestä näkökulmasta katsottuna harvinaisen kiistaton. Silti se ei ole saavuttanut kouluopetuksessa täysin yliverstaista asemaa edes kaikissa kehittyneissä länsimaissa.

Darwinin arvokkaan perinnön suurin ongelma lienee kansan ja päättäjien sivistystasossa.

Eläkejärjestelmien tutkimuksen soveltamisen vaikeudet ovat monisyisempiä.

Sitä saa, mitä mitataan

Tutkimuksen julkaiseminen tieteellisessä lehdessä vaatii tietyn standardin mukaisesti kirjoitettua artikkelia. Yleensä artikkelissa pitää ratkaista avoin, tarkasti määritelty ongelma, joka kuuluu kyseisen julkaisusarjan aihepiiriin. Tämä toimintatapa sopii loistavasti teoreettisen tiedon tuottamiseen.

Käytännön ongelmat taas ovat monesti epämääräisiä, laaja-alaisia ja poikkitieteellisiä. Niiden ratkaisuista on hyvin vaikea kirjoittaa tieteelliselle lehdelle kelpaavaa artikkelia. Lisäksi teoreettisissa kehikoissa käytetyllä yksityiskohtien pelkistämisen voi olla katastrofaaliset seuraukset käytännön sovelluksessa.

Mikäli tutkijoita arvioidaan vain tulostareilla, jotka mittaavat tieteellisten artikkelien määrää ja laatua, käytännön hyödyt jäävät helposti haaveiksi, vaikka teoreettiset tulokset ovatkin hyviä.

Kankeaa kommunikointia

Tutkimustulosten siirtäminen käytäntöön vaatii kommunikointia. Tulokset on esiteltävä ainakin päättäjille ja soveltavan työn suorittajille – joskus myös suurelle yleisölle. Tässä prosessissa on lukuisia karikoita.

Tutkimusviestinnässä ongelman ydin on asioiden monimutkaisuus. Tutkimuskohteeseensa syvällisesti perehtynyt tutkija havaitsee syy- ja seuraussuhteiden vastustuksen puuttumisen, mikä hankaloittaa käytännön päätöksentekoa.

Näin todella hyvän tutkijan tunnistaa usein epävarmalta kuulostavista mielipiteistä: ”asia on toisaalta näin, mutta toisaalta taas...” Tällaiset vastaukset eivät useinkaan miellytä kuulijaa. Näin kysymykset helposti ohjautuvat varmoja mielipiteitä jakelevalle, mutta huonommin asiaan perehtyneelle tai tarkoitushakuiselle taholle.

Eläkejärjestelmät ovat luonnostaan monitieteellinen tutkimuskohde. Jo yhteisen kielen löytäminen eri alojen tutkijoiden ja soveltajien välille vaatii paljon vaivannäköä.

Viestintää vaikeuttaa edelleen se, että mutkikkaiden tutkimustulosten selkeä esittäminen vaatii poikkeuksellista kyvykkyyttä, jota kaikilla hyvilläkään tutkijoilla ei ole.

Tutkijan rajattu riippumattomuus

Tutkijoilta odotetaan yleensä riippumatonta näkemystä valmisteltavasta asiasta. Kuitenkin he ovat riippumattomia vain rajatussa mielessä.

Tutkijan on myytävä ideansa tutkimushankkeista monille tahoille. Esimerkiksi maksajan ja esimiehen ääntä on tapana kuunnella herkillä korvalla. Tutkijan omat subjektiiviset näkemykset voivat joskus vääristää tuloksia.

Tutkijan itsensä harjoittama liiketoiminta saattaa johtaa omaa etua edistävien lausuntojen antamiseen. Oma taloudellinen etu saattaa myös pahimmillaan ohjata tarkoitushakuisuuteen tutkimustuloksia tulkittaessa. Tämä uhkaa erityisesti aloja, joihin liittyvät suuret taloudelliset intressit, kuten lääketieteellinen, finanssialan tai eläkealan tutkimus.

Miksi riippumattomuus on tärkeää? Pitkällä tähtäimellä vain riippumaton ja puolueeton tutkimus, joka nojautuu tosiasioihin, voi johtaa todelliseen edistykseen käytännössä.

Neljällä desimaalilla metsässä vai likimain oikeassa?

Kaskun mukaan kaksi ekonomistia voi päätyä samaan ratkaisuun vain, jos he ratkaisevat eri ongelmat. Toisaalta matemaatikkojen sanotaan mieluummin ratkaisevan käytännön toiminnan kannalta tarpeettoman ongelman tarkasti kuin tärkeän ongelman riittävällä, mutta likimääräisellä tarkkuudella. Päätöksentekijä voi törmätä todellisuudessa vastaavaan tilanteeseen, jossa tulokset ovat epäluotettavia tai hyödyttömiä.

Uusien tutkimustulosten hyödyntäminen käytännössä on lähes poikkeuksetta vaativa tehtävä. Erityisen hankalaa se on monitieteellisillä sovellusalueilla, kuten eläkkeisiin liittyvässä tutkimuksessa, jossa tulevaisuuden kehityskulut riippuvat myös ihmisten arvaamattomasta käyttäytymisestä.

Lasse Koskinen

Kirjoittaja on Helsingin kauppaopettajien koulun dosentti.

Artikkelissaan Reijo Vanne kurkottaa katsettaan lähitulevaisuuteen. Hän pohtii, miten työeläkesijoitusten kävi finanssikriisin mainingeissa ja minkälaisia tulevaisuuden näkymiä aukeaa tästä eteenpäin.

Miten työeläkesijoitusten käy tästä eteenpäin?

Ovatko vanhat totuudet voimassa vai näkyykö horisontissa uusia riskiskenaarioita?

Lähtöruutu ilman paalupaikkaa

Vielä kaksi vuotta sitten viimeisen parinkymmenen vuoden toteutuneet työeläkesijoitusten reaaliset keskituotot heiluivat selvästi yli viiden prosentin lukemissa. Yksityisalojen työeläkevakuuttajien vakavaraisuus oli hyvällä tolalla. Arvio neljän prosentin keskituotosta vaikutti pikemminkin varovaiselta. Viime vuoden tapahtumat alensivat yksityisalojen työeläkesijoittajien mahdollisuuksia riskinottoon ja korkeiden tuottojen tavoitteluun.

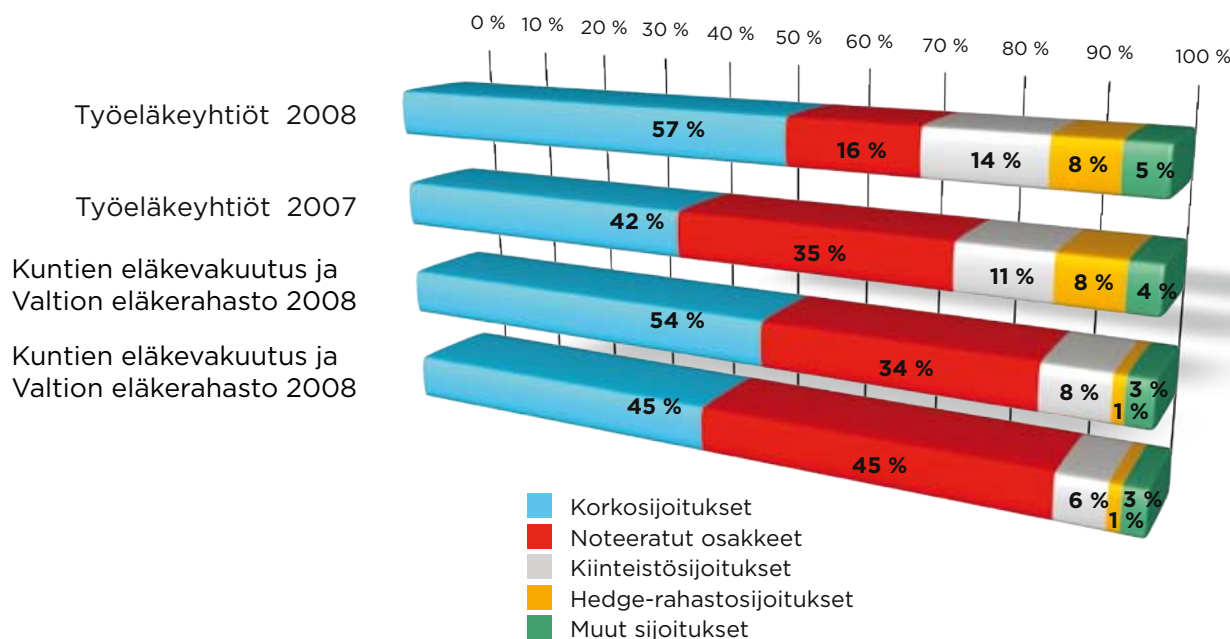
Jos pitkän aikavälin tuottokeskiarvo olisi tulevaisuudessa neljä prosenttia kuten Eläketurvakeskuksen ja Kuntien eläkevakuutuksen peruslaskelmissa, yksityisaloilla selvittäisiin neljän prosenttiyksikön maksunkorotuksella ja kunta-alalla olisi jopa varaa hieman laskea maksua nykytasolta.

Toteutuneet todellisuudet

Vuoden 2006 alussa valmistuneen yksityisalojen sijoituselvytyksen mukaan vuoden 2007 alusta voimaan tuleviksi kaavauilla riskinottoarajoitteilla sijoituslajijakaumat asettuisivat niin, että pitkän aikavälin keskituotto olisi reaalisesti 3,9 prosenttia vuodessa. Keskiluku on keskiluku, mutta sijoituselvytyksen stokastiset simulaatiot tuottivat myös sellaisia tuottopolkuja, joista välähdys nähtiin tosielämässä 2008.

Vuoden 2008 tapahtumat palauttivat tilanteen monessa mielessä lähtöruutuun eli yksityisalojen tapauksessa 1990-luvun loppupuolen vuosiin. Pörssinoteerattujen osakkeiden osuus varoista on taas selvästi alle 20 prosentin, vaikka se vuoden 2007 aikana käväisi jo 35 prosentissa (kuvi), joka oli vuoden 2007 sijoi-

Työeläkevarojen jakauma sijoituslajin mukaan 2008 ja 2007

tusuudistuksen tavoite keskiarvoksi yli syklisen. Pitkän aikavälin toteutuneet keskituotot putosivat 2 – 3 prosentin vaiheille. Riskinotto- ja -kantokyky olivat myös vuoden 2008 kuluessa palautuneet 1990-luvun lopun tasolle.

Muuttuneet suhdanteet

Miten lähtöruudusta päästäisiin taas vauhtiin? Teorian ja hyvin pitkän aikavälin toteutuneenkin historian mukaan osakesijoitukset tuottavat parhaiten, koska riskinotosta tulee saada korvaus. Muuten kukaan ei sijoita niihin, jos pienemmällä riskillä saa saman tai paremman tuoton.

Ensin on vastattava siihen, ovatko oppikirjat vanhentuneet ja historia lakannut toistamasta itseään. Jos markkinat eivät enää palkitse riskinotosta, nykyinen matala osakepaino ei ole ongelma, vaan se, että ei ole ylipäänsä mahdollista päästä neljän prosentin reaalitytuottoon minkäänlaisella riskinotolla ja tulevaisuudessa on hyväksyttävä korkeammat työeläkemaksut kuin perusarviossa tai vielä pahemmassa tapauksessa alemmat eläkkeet kuin nykylakien mukaiset ovat. Toisaalta jos osakkeet eivät enää olekaan tuottavin sijoitusluokka, asiointi koskettaa maailman kaikkia sijoittajia, mukaan lu-

ettuina uus- ja vanhat rikkaat yksityishenkilöt, ja heidänkin olisi sijoittajanäkökulmasta viisas ta luopua pysyvästi osakkeista.

Jos vanhat totuudet ovat edelleen voimassa, on vastattava siihen, millä keskimääräisellä osakepainolla päästäisiin esimerkiksi neljän prosentin reaalitytuottoon. Jos noteerattujen osakkeiden reaalitytuotto olisi korkein kuviteltavissa oleva eli maailman monien pitkien indeksisarjojen mukainen 5,25 prosenttia vuodessa, korkosijoitusten reaalitytuotto myös korkeanpuoleinen kaksi prosenttia sekä muiden sijoitusten tuotot jossakin näiden välissä, työeläkeyhtiöiden vuoden 2007 lopun sijoituskaumalla (kuviokuva) päästäisiin jonnekin 3,7 – 3,8 prosentin pitkän aikavälin tuottoon.

Osakkeiden painon pitäisi siis olla korkeampikin kuin mihin korkeimmillaan on yksityisaloilla yletty.

Kaksi kaistaa valittavana

Osakepainon korottamisessa vastuu- ja vakavaraisuussäännökset tulevat merkittäväksi hädasteeksi, erityisesti ne, jotka tulevat – ellei mitään tehdä – taas voimaan määräaikaisen lain voimassa olon päätyttyä vuoden 2010 lopussa. Tasaustavastuun osaa ei enää voida rinnastaa

toimintapääomaan ja osaketuottosidonnainen vastuukin kasvaa, jos osakkeet taas tuottavat hyvin.

Työeläkevakuuttajat ottavat määräaikaisen lain loppumisen huomioon sijoitustoiminnassaan luonnollisesti jo nyt ja sitä enemmän, mitä lähemmäksi paluu entiseen tai siirtyminen joihinkin toistaiseksi tuntemattomiin säännöksiin tulee.

Tuottohakuisuuden ja riskinottomahdollisuuksien nostamiseen on kaksi keinovalikkoa. Jos seurataan 1990-luvun lopun ratkaisua, joka muotoiltiin vuonna 1997 voimaan tulleessa sijoitusuudistuksessa, tuottoja ohjataan tavalla tai toisella toimintapääomaan eikä vastuuvetäjä tai määrittäjä vakavaraisuuslaskennassa käytettävä vastuuvetäjä uudella tavalla.

Toinen ratkaisujoukko koostuu tavoista, joilla lievennetään vakavaraisuusvaatimuksia. Jälkimmäinen ratkaisu ydin on siinä, minkä suuruisen konkurssi- tai koko toimintapääoman menettämistodennäköisyys hyväksytään.

Reijo Vanne

Kuva: Karoliina Paatos

A photograph of Katriina Alaviuhkola, a woman with short blonde hair and glasses, wearing a dark blue blazer. She is holding a blue pen to her chin and looking down at a document. The background is blurred, showing other people in a meeting setting.

– Maiden järjestelmät ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta myös tapa säätää lakeja vaihtelee jäsenvaltioittain, Katriina Alaviuhkola pohtii EU-yhteistyön haasteita.

**STM vastaa EU:n
sosiaaliturvan
lainvalmistelusta**

mittavaa yhteistyötä

USEALLA ERI TASOLLA

Sosiaaliturvaa koordinoivan asetuksen (883/2004) valmistelu alkoi jo Suomen ensimmäisellä EU-puheenjohtajakaudella vuonna 1999. Täytäntöönpanoasetusta on puuhattu vuodesta 2006 alkaen. Kokonaisprosessi viettää jo 10-vuotissyntymäpäiväänsä, miksi näin?

► – Yhdessä kaikkien jäsenmaiden kanssa on löydettävä kokonaisuus, joka on sopusoinnussa maiden kansallisten tavoitteiden ja järjestelmien kanssa, hallitusneuvos **Katriina Alaviuhkola** sosiaali- ja terveysministeriöstä toteaa.

– Komissio antaa ehdotuksensa EU:n neuvostolle, jossa päätöksen tekevät jäsenvaltioiden sosiaaliturvasta vastaavat ministerit. Tässä välissä tehdään raaka työ ja haetaan yksimielisyys neuvoston sosiaalityöryhmässä.

Katriina Alaviuhkola laskee kutakin puolen vuoden puheenjohtajakautta kohden olevan nelisen kuukautta tehokasta aikaa. Miten siitä otetaan hyöty irti?

– Tarvitaan asiantuntemusta ja ymmärrystä siitä, miten asiat voi esittää. Ei voi vaatia. Oma ehdotuksensa, Suomen kanta, täytyy osata myydä.

– Juristille tämä on työtä, jossa saa konkreettisesti tehdä lainsäädäntöä. Toimimme virkamiehinä työryhmätasolla, emme tee politiikkaa.

Myös puheenjohtajamaan intresseillä on merkitystä. Suomi otti puheenjohtajakaudellaan aktiivisen otteen täytäntöönpanoasetuksen eläkesäännösten edistämiseksi.

Nyt asetukset on loppusuoralla, sillä neu-

voston hyväksyntää odotetaan kesäkuussa. Myös Euroopan parlamentti on tehnyt omat muutosehdotuksensa ennen tätä neuvoston toista käsittelyä. Alaviuhkola toteaa parlamentin olevan sosiaaliturva-asioissa nykyään erittäin aktiivinen. Sosiaaliturva kiinnostaa, sillä se koskee kaikkia EU-kansalaisia.

Ehdotukset kulkevat monen myllyn läpi

Alaviuhkola vertaa EU:n lainsäädäntöprosessia kansalliseen komiteatyöhön. Kotimaan osalta asetusten käsittely mukailee kansallista lainvalmistelua.

– Hallitus esittelee komission ehdotuksen eduskunnalle alustavine kantoineen sekä selvityksineen sen vaikutuksista Suomen lainsäädäntöön ja esimerkiksi työeläkejärjestelmään.

– STM on kuullut eri asiantuntijoita, kuten Kelaa, Eläketurvakeskusta ja työmarkkinajärjestöjä tätä ennen sisäisessä kuulemisessa, ministeriön jaostoissa. Myös eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden kuulee vielä asiantuntijoita ja antaa oman lausuntonsa.

Kuulemisissa työeläkejärjestelmän asiantuntijana ja työeläkelaitosten viestintäviejänä toimii usein Eläketurvakeskus. Käytännön toimeenpanon pulmat ja muutostoiveet nousevat työeläkejärjestelmän yhteistyöryhmistä.

Aina kun neuvoston sosiaalityöryhmässä nousee jotakin uutta esille, tuodaan asia myös kansalliseen käsittelyyn. Aikaa vie rähtää ennen kuin asiat ovat käyty läpi kaikilla tasoilla.

– Jäsenmaat pyrkivät yksimielisyyteen. Paras lopputulos saadaan, kun kaikki pysyvät soveltamaan asetusta omalta osaltaan.

Yhteisymmärrys haetaan jo työryhmätasolla, ennen neuvoston kokousta. Katriina Alaviuhkola ei usko toimintamallin muutuvan mahdollisen Lissabonin sopimuksen ja määränemistöpäätöksen myötä.

– Kompromisseja kompromissin perään haetaan tulevaisuudessakin.

Teksti: Johanna Merinen

**Uudet EU-asetukset voimaan
maaliskuussa 2010**

SÄHKÖISEEN MAAILMAAN ei suihkita salamavauhtia

Eläketiedot liikkuvat EU-maiden välillä sähköisesti maaliskuusta 2012 alkaen. Kisakunta haetaan kahden vuoden harjoittelujaksolla.

► – Suomi on seurannut valmistelua aitiopailkalta. Uskon, että 2012 on aikatauluna mahdollinen, toteaa sähköisesti vaihdettavia eläketietoja pohtivan ryhmän vetäjä, kehityspäällikkö **Jaana Rissanen** Eläketurvakeskuksesta.

Parhaillaan viimeistellään siis pelisääntöjä siitä, mitä eläketietoja jäsenmaiden välillä tullaan vaihtamaan. Rissanen mukaan ryhmän halu saada asiaa eteenpäin on kova. Ensi maaliskuussa alkava siirtymäaika näyttää, miten kunkin maan kansalliset prosessit taipuvat.

Tekniikkaa hiotaan

EU:n yhteisen arkkitehtuuripohjan sähköiselle liikenteelle tarjoaa komission kilpailuttamana Siemens. Asetus velvoittaa jäsenmaat rakentamaan omat yhteyspisteensä, joiden kautta eläketiedot kulkevat maiden kesken. Suomessa rakentamisesta vastaa koko sosiaaliturvan kattavasti Kansaneläkelaitos.

– Työeläkejärjestelmän prosessit, eli miten laitokset vastaanottavat ja toimittavat eläkehakemukset ja eläkepäätösprosessin tiedot, on tarkoitus automatisoida mahdollisimman pitkälle – aina kun se on tarpeellista ja kustannustehokasta, **Sari Paloniemi** tiivistää.

EU:n tekninen ratkaisu on sopeutettava Kelan yhteyspistepalveluihin ja sen jälkeen työeläkejärjestelmän tekniikkaan. Rekisteriosaston kehityspäällikkönä Paloniemi suunnittelee sähköistämistä muun muassa Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitosten yhteistyöryhmässä.

– Työeläkevakuuttajat miettivät sisäiset käsittelyprosessinsa ja sähköisyyden asteensa kukin tahollaan. Asiasisällön eli välitettävien tietojen osalta on kaikkien toimittava samalla tavalla, asetuksesta kumpuavan ohjeistuksen rajoissa.

Uusi sosiaaliturvaa koordinoiva asetuspäri näyttäytyy myös huomattavina käytännön työn ja prosessien muutoksina.

EU-eläkehakemukset ulkomaille välittävän Eläketurvakeskuksen kannalta on kyse mittavasta toimintatapojen muutoksesta ja tarkasta ajoituksesta. Eläkkeen hakijan näkökulmasta arjen on rullattava taustalla myllertävistä muutoksista huolimatta.

– Pyrimme hallitsemaan muutoksia, jotka nousevat toisaalta EU-tason tietojenvaihdosta ja kansallisista kehittämishankkeista ja toisaalta oman osastomme sähköisen asiakirjahallinnon ja asianhallinnan kehittämisestä, ulkomaisten eläkeasiain osaston päällikkö **Outi Lehmus** kuvailee.

– Tulevat tiedot meille päin missä muodossa tahansa, koppi on otettava. EU tavallaan pakottaa meidät sähköistämään ja uudistamaan myös

sisäiset prosessimme. Jatkossa pystymme palvelemaan myös työeläkelaitoksia paremmin.

Säännöt haltuun – ja kentälle

Eläketurvakeskus laatii työeläkelaitoksille yhteiset suositukset siitä, miten asetuksia sovelletaan.

– Keskeistä on, että uuden koordinoitiasetuksen mukaan eläkehakemuksen käsittely aloitetaan kaikissa EU-maissa mahdollisimman samanaikaisesti, Jaana Rissanen kertoo.

Nykykäytäntö on, että vakuutetun haettua eläkettä Suomessa, hakemusasiakirjat toimitetaan muihin työskentelymaihiin yhtenä pakettina.

Sari Paloniemen mukaan pakettiajattelun purkaminen tarkoittaa tietoteknisesti sitä, että maiden välillä liikkuu tietoja osissa. Hakemäärien lisäksi olisikin hyvä puhua tietoliikenteenä kulkevista sanomista, joita yhteen tapaukseen liittyy useita.

– Prosessi voidaan käynnistää jo hyvinkin vähäisillä tiedoilla.

Toinen tärkeä uudistus koskee EU-päätösten yhteenvetoa. Nykyisellään päätöksistä voi valitaa vasta, kun kaikki maat ovat antaneet omat kansalliset päätöksensä ja ne on koottu yhteen. Viime vuonna kokonaiskäsittelyaika oli hakijan näkökulmasta keskimäärin 653 päivää.

– Jatkossa muutoksenhaku alkaa jokaisen maan kohdalla siitä, kun vakuutettu saa kyseisen kansallisen päätöksen, Rissanen jatkaa.

Merkittävää parannusta saadaan myös eläkemaksujen sekä liikaa maksetun etuuden perintään toisista jäsenvaltioista.

– Työ vakuutetaan siinä maassa, jossa se tehdään, mutta työnantaja voi olla toisessa EU-maassa. Jos työnantaja ei huolehdi maksuista, on suomalaisen työeläkevakuuttajan vaikea lähteä perimään saataviaan toisesta maasta.

– Uuden asetuksen mukaan Suomessa laadittu asiakirja on täytäntöönpanokelpoinen muissa jäsenvaltioissa sellaisenaan.

Ensimmäiset infot muutoksista järjestettiin toukokuussa. Marraskuussa on luvassa yksityiskohtaisempia tietoiskuja. Myös ohjeluoennokset ovat tällöin käytössä. Tuen tarpeen on arvioitu lisääntyvän ensi vuoden puolella, ja Eläketurvakeskuksen asiantuntijat valmistautuvatkin antamaan laitoksille käytännön opastusta. Vakuuttamisasioista tullaan tarjoamaan erikseen tilattavaa koulutuspakettia.

Teksti: Johanna Merinen

Kuvat: Kipinä

INFOT

EU-eläketietoliikenteen sähköistäminen

Taustatietoa sähköistämisestä ja sen vaikutuksista kansallisiin suunnitelmiin. Samansisältöiset tietoiskut torstaina 12.11. klo 9–12 ja keskiviikkona 25.11. klo 9–12, Messukeskus, Helsinki.

Uudet EU-asetukset

Sosiaaliturva-asetus (883/2004) ja sen täytäntöönpanoasetus voimaan 1.3.2010: mikä muuttuu EU-eläkkeiden määräytymisessä ja käsittelyssä. Samansisältöiset koulutukset tiistaina 24.11. klo 9–16 ja torstaina 26.11. klo 9–16, Messukeskus, Helsinki.

Eläketurvakeskuksen järjestämiin infoihin ilmoittaudutaan osoitteessa www.etk.fi.

A portrait of Sini Laitinen-Kuikka, a woman with short brown hair, wearing a yellow sweater over a white collared shirt. She is looking directly at the camera with a slight smile.

Eurooppalaisten sosiaalivakuutuslaitosten yhteistyöelin ESIP kokoaa alan asiantuntijoita vaikuttamaan Brysseliin. Yhteistyö vie asiantuntijoita myös EU:n hermokeskuksesta poispäin. Paluukoneella pohjoiseen matkaa Suomesta kiinnostuneita tutkijoita ja virkamiehiä.

Eurooppalaista eläketurvaa rakentamassa

Sini Laitinen-Kuikka on suomalaisen eläketurvan ääni Brysselissä. Hän edustaa työeläkevakuuttamisen osaamista eurooppalaisten sosiaalivakuutuslaitosten European Social Insurance Platform (ESIP) -järjestössä.

DF VX100 +

Suomen vilkkaan eläkekeskustelun äänet kaikuvat Brysselissä asti. Eläketurvakeskuksen (ETK) kehityspäällikkö **Sini Laitinen-Kuikka** on pitkään vaikuttanut eurooppalaisen ESIP-järjestön riveissä ja hän tietää, kuinka paljon Suomen asiat kiinnostavat nyt sosiaalipolitiikan asiantuntijoita.

– ESIPin kollegat seuraavat suurella mielenkiinnolla Suomen tilanteen kehittymistä. Kävimme järjestön toukokuuisessa kokouksessa perusteellisesti läpi Suomen ponnistuksia työurien pidentämiseksi.

Eurooppalaisten sosiaalivakuutuslaitosten oma järjestö ESIP – European Social Insurance Platform – on alan asiantuntijoiden vaikutuskanava ja yhteistyöelin Brysselissä. Järjestön tärkeimpänä tehtävänä on toimia sosiaalivakuutuslaitosten puolesta EU:n päätöksentekokoneistossa. Tätä tehtävää se hoitaa muun muassa vastaamalla komission keskustelualoitteisiin ja lähettämällä komissiolle kannanottoja sosiaalipoliittisissa kysymyksissä.

ESIPin eläkepoliittisen komitean ruoriin syksyllä tarttuva Laitinen-Kuikka toimii järjestössä ETK:n edustajana.

EU:n komissio pitää aktiivisesti yhteyttä jäsenvaltioiden hallitusten lisäksi vakuutuslaitosten edustajiin, sillä se tarvitsee laitosten asiantuntemusta. ESIPin kautta komissio saa myös vietyä omaa viestiään eteenpäin jäsenmaihiin.

Talous- ja sosiaalipolitiikka lähentyneet toisiaan

Sosiaalipolitiikka on EU:n jäsenvaltioiden kansallisen päätöksenteon piirissä. EU:n sosiaaliturvalainsäädäntö koskee lähinnä työvoiman liikkuvuutta ja työsuojelua. Jäsenvaltioiden sosiaalipolitiikkaa ei voi kuitenkaan pitää omina itsenäisinä saarekkeinaan. Vuonna 2000 käyn-

nistyneen niin sanotun Lissabonin strategian myötä EU:n talous- ja sosiaalipolitiikka ovat selvästi lähentyneet toisiaan. Sosiaalipolitiikan uudistamista pidetään työllisyyden ja talouskasvun kannalta entistä tärkeämpänä.

– Vaikka EU ei tee kansallisella tasolla sitovia päätöksiä sosiaalipolitiikasta, komissio on Lissabonin strategian puitteissa pyrkinyt ohjaamaan jäsenmaiden sosiaaliturvajärjestelmien uudistamista. Komissio haluaa edistää jäsenmaiden välistä yhteistyötä uusien sosiaalipoliittisten tavoitteiden löytämiseksi.

Lissabonin strategiakaudesta ESIPin merkitys on korostunut, kun järjestö on käynyt vuoropuhelua EU:n komission kanssa.

– Komission näkemys ei aina vastaa sosiaalivakuutuslaitosten näkemyksiä. Siksi ESIPin kaltaisia yhteistyöelimiä tarvitaan. ESIPin avulla sosiaalivakuutuslaitokset saavat äänensä kuuluviin Brysselin saleissa.

Kuin pisara meressä

Poliittinen yhteistyö ei ole helppo laji. Miten toimia, kun saman pöydän ympärille kokoontuu kymmeniä eri maiden asiantuntijoita, joilla kaikilla on oma käsityksensä sosiaaliturvasta ja jotka toimivat oman kulttuurinsa käyttäytymiskoodilla?

Sini Laitinen-Kuikka uskoo, että yhteistyön opetteleminen vie aikaa. Lopputulos on kiinni omasta aktiivisuudesta: läsnäolosta, kuuntelemista ja puheenvuorojen käyttämisestä.

– Kansainvälisessä järjestötyössä syntynyt tieto on kuin pisara meressä, mutta joskus se meri on pisan kokoinen. Sitä tiedonpisaraa ei saa lukemalla eikä sitä voi välittää vain sähköpostilla. Yhteistyössä pitää olla mukana, paikan päällä. Henkilökohtaisten kontaktien avulla saa usein sellaista tietoa muiden maiden eläketur-

vasta, jota ei muualta löydy.

Suomesta ESIPiin kuuluu ETK:n lisäksi Tapaturmavakuutuslaitosten liitto sekä Työttömyysvakuutusrahasto. Kaikkiaan järjestöön kuuluu 23 eurooppalaista jäsenlaitosta, jotka hoitavat joko lakisääteistä sosiaalivakuutusta tai jotain sen erityisalaa, kuten eläke- tai sairausvakuutusta.

Ikääntyneiden työllisyysaste houkuttelee Pohjolaan

EU-maiden virkamiehet näkevät pohjoismaat ryhmänä, joita yhdistää samanlainen sosiaaliturva. Pohjoismaista mallia pidetään EU:ssa kattavana ja toimivana. Tietysti sosiaalipolitiikan tutkijat ovat kuitenkin viime vuosina esittäneet, että Suomi ei enää täytä pohjoismaisen hyvinvointivaltion kriteereitä.

– Eräät tutkijat ovat kyseenalaistaneet, voidaanko enää ylipäättänsä puhua pohjoismaisesta hyvinvointivaltiosta. Pohjoismaat ovat muuttuneet ja niiden välillä on isoja eroja. Maiden eläkejärjestelmät ovat tästä hyvä esimerkki.

Laitinen-Kuikka on huomannut, että Suomi kiinnostaa eurooppalaisia asiantuntijoita erityisesti ikääntyneiden työllistämistoimenpiteiden vuoksi. Varsinkin ranskalaiset ovat jo pitkään olleet kiinnostuneita maamme toimenpiteistä.

– Ranskalaisia asiantuntijoita on käynyt paljon tutustumassa Suomessa. Suomesta on myös pyydetty puhujia ranskalaisten järjestämiin seminaareihin. Lisäksi Ranskan sosiaalivakuutuslaitosten johtajakoulun opiskelijat ovat tehneet opintomatkan Helsinkiin lähes vuosittain. Olemme heille suosikkikohde, Laitinen-Kuikka hymyilee.

Teksti: Peter Lindström

Kuva: Eläketurvakeskus

VIRO

Hallitus keskeytti eläkemaksut

Viron hallitus keskeytti kaikki valtion rahastoeläkemaksut kahdeksi vuodeksi. Maksujen keskeytys alkaa tämän vuoden kesäkuussa ja päättyy vuonna 2011.

Maksujen keskeytyksen syynä on Viron budjettivaje sekä maan hallituksen pyrkimys täyttää EU:n niin sanotut Maastrichtin kriteerit. Viro täyttää kriteerit, jos se saa puristetua budjettivajeensa alle kolmeen prosenttiin kansantuotteesta.

Kriteerien täyttämiseksi pääministeri **Andrus Ansipin** hallitus leikkaa sata miljoona euroa eläkemaksuista ja toiset sata muista menoista. Pääministeri Ansipin mukaan leikkaukset ovat hinta, joka Viron tulee maksaa euroalueen jäsenyydestä.

Hallituksen päätöstä ovat arvostelleet eläkerahastojen edustajat sekä presidentti **Toomas Hendrik Ilves**. Presidentti Ilveksen mielestä päätös heikentää kansalaisten luottamusta valtioon. Yleisradion tietojen mukaan Viron rahoitustarkastusvirasto on epäillyt, että valtion eläkemaksujen jäädyttäminen olisi lainsäädännön vastainen.

Lakisääteinen eläketurva koostuu Virossa asumisperusteisesta kansaneläkkeestä ja työeläkkeestä. Työeläke jakaantuu ansaintaeläkkeeseen ja rahastoeläkkeeseen.

Rahastoeläkkeen maksut jakaantuvat työntekijän ja valtion kesken. Kukin työntekijä on valinnut itselleen rahaston, johon työntekijä maksaa kahden ja valtio neljän prosentin eläkemaksua.

Rahastoeläkejärjestelmä perustettiin vuonna 2002. Järjestelmän piirissä on yli puoli miljoonaa virolaista.

(YLE 13.4.2009; HS.fi 13.4.2009; Talouselämä 16.4.2009; IPE 17.4.2009; Etk.fi)

KIINA

Väestö ikääntyy – riskit kasvavat

Kiinan väestö ikääntyy nopeaa vauhtia. Yli 65-vuotiaiden osuus maan väestöstä nousee 30 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä. Tällä hetkellä ikääntyneiden osuus on 12 prosenttia.

Samalla työvoiman määrä supistuu. Bruttokansantuotteella mitattuna maailman kolmanneksi suurimman talouden työvoimaa vähenee niin nopeasti, että vuonna 2050 maassa

saattaa olla vain kaksi työikäistä kansalaista jokaista ikääntynyttä kohden. Vielä nyt Kiinassa on 13 työikäistä ikääntynyttä kohden.

Yhdysvaltalaisen tutkimuslaitos Rand Corporationin johtajan **James Smithin** mukaan Kiinan väestökehitys on poikkeuksellinen: Kiina kohtaa teollisuusmaiden kaltaisen väestönmuutoksen, vaikka maa on yhä kehitysmaa. Samalla Kiinan eläketurvan kehittäminen ja kattavuus etenee hitaasti.

Smithin mielestä Kiinan eläketurvan kehittämisen isoimman haasteen muodostaa maan kulttuuri, joka painottaa ikääntyneiden asumista lastensa kotona.

Ihmiset puhuvat siitä, kuinka paljon Kiinassa arvostetaan ikääntyneitä. Mutta ikääntymisen haasteen edessä kulttuuriarvoihin luottaminen on erittäin riskialtista. Monissa maissa nuo arvot ovat muuttuneet hyvin nopeasti.

Kiinan sosiaaliministeriön mukaan viime vuoden alkupuolella maan eläkejärjestelmän piirissä oli 205 miljoonaa kansalaista. Määrä on noin 15 prosenttia maan väestöstä. Erityisen riskialtis on maaseudulla asuvien kiinalaisten tulevaisuus. Maailmanpankki arvioi, että Kiinan eläkejärjestelmän piirissä on vasta 10 prosenttia maaseudun työvoimasta.

Kiinalaisen väestöntutkimuslaitoksen varajohtaja **Ma Li** yhtyy muiden arvioihin.

Kiina ei ole valmis ikääntyneiden yhteiskuntaan. Ja riskit kasvavat koko ajan.

(Bloomberg 20.4.2009)

KREIKKA

Naisten eläkeikää vaaditaan korkeammaksi

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ilmoitti huhtikuun alussa Kreikalle, että maan on nostettava naisten eläkeikää.

Tuomioistuimen mukaan julkisen sektorin palveluksessa olevien naisten eläkesäädökset eivät ole EU:n lainsäädännön mukaiset. Kreikan lainsäädäntö asettaa miehet ja naiset epätasa-arvoiseen asemaan salliessaan naisten jäädä miehiä aikaisemmin eläkkeelle.

EU on jo useamman vuoden aikana kehottanut Kreikkaa muuttamaan naisten eläkeikää. Maan eläkejärjestelmässä on useita ikärajoja: ennen 1. tammikuuta 1993 vakuu- tetuilla naisilla eläkeikä on 60 ja miehillä 65 vuotta, tämän jälkeen vakuutetuilla eläkeikä on 65 vuotta. Tietyt julkisen sektorin nais-

Peter Lindström
informaatikko
Eläketurvakeskus

Muiden maiden
eläkeasioista voit lukea
myös Eläketurvakeskuksen
kotisivuilta, www.etk.fi osiosta
Kansainvälinen eläketieto

työntekijät voivat nyt jäädä eläkkeelle jo 45 ikävuoden saavutettuaan.

Eläkeiän nosto tarkoittaisi sitä, että noin 100 000 kreikkalaista naista joutuisi pidentämään työuraansa vähintään viidellä vuodella.

Kreikan eläkkeet ovat olleet julkisen keskustelun kohteen läpi talven. Kreikan hallitus leikkasi alkuvuodesta julkisen sektorin eläkeitä ja palkkoja 380 miljoonaa euroa. EU:n komissio vaatii maata jatkamaan leikkauksia, jotta maan budjettivaje painuisi alle kolmen prosentin rajan BKT:sta.

Kreikan budjettivajeen arvioidaan olevan tällä hetkellä 3,7 prosenttia.

(IPE 8.4.2009; Athens News 27.3.2009; Etk.fi)

UNKARI

Pääministeri sai uudistuksensa läpi

Unkarin parlamentti hyväksyi vapun jälkeen pääministeri **Gordon Bajna**in eläkeuudistuksen. Eläkeuudistus tarkoittaa unkarilaisille tuntuva etuuksien leikkaamista sekä eläkeiän vaiheittaista nostamista.

Unkarin eläkeuudistus on ollut pääministeri Bajna in henkilökohtainen koetinkivi. Hiljattain pääministeriksi nimitetty Bajnai ilmoitti ottavansa tehtävänsä vastaan vain sillä ehdolla, että eläkeuudistus hyväksytään.

Bajnai nimitettiin pääministeriksi sen jälkeen, kun edellinen pääministeri **Ferenc Gyursany** hävisi parlamentissa äänestyksen talousleikkauksista ja jätti tehtävänsä.

Bajna in varoitti tekevänsä pääministerinä ”kipeän yönkiristyksen”. Bajna in eläkeuudistus leikkaa muun muassa kolmannentoista kuukauden lisäeläkkeenä tunnetun etuuden. Kyseinen kaikille eläkeläisille tarjottu 180 euron bonusraha lakkautetaan. Unkari nostaa myös yleistä vanhuseläkeikää asteittain 62 ikävuodesta 65 vuoteen. Eläkeiän nosto toteutetaan kuuden kuukauden vaiheissa vuodesta 2012 alkaen.

Tuhannet unkarilaiset osoittivat vappuna Budapestissä mieltään Bajna in leikkauksia vastaan.

(MSN 4.5.2009; The Budapest Times 4.5.2009)

YHDYSVALLAT

Eläkevuodet huolestuttavat

Yhdysvaltalaiset ovat huolissaan eläkkeistään. National Institute on Retirement Securityn tuoreen kyselytutkimuksen mukaan noin 70 prosenttia amerikkalaisista uskoo eläkkeelle siirtymisen olevan tänä päivänä vaikeampaa kuin aikaisemmin. Yli 80 prosenttia on myös huolissaan nykyisen taloustilanteen vaikutuksista eläkkeisiin.

Lisäksi kyselyssä selvitettiin amerikkalaisten toiveita eläkevakuutustensa suhteen. Suurimpia toiveita ovat eläkevakuutuksen siirrettävyys (portability) työsuhteen päättyessä ja työnantajien osallistuminen eläkemaksuihin. Molempia ominaisuuksia toivoi noin 80 prosenttia vastanneista.

Vähiten amerikkalaiset ovat kiinnostuneita tekemään eläkevakuutuksiinsa liittyviä sijoituspäätöksiä. Monet vastanneista pitivät 401k-tyyppisiä vakuutuksia uhkapelinä.

Kyselytutkimukseen osallistui noin 800 vastaajaa.

(USNews 4.5.2009; National Institute on Retirement Security)

VENÄJÄ

Putin lykkää sosiaaliturvamaksua

Venäjän pääministeri **Vladimir Putin** ilmoitti huhtikuussa maan lykkäävän tälle vuodelle suunniteltua uutta sosiaaliturvamaksua.

Yrityksiin kohdistuvaa maksua lykätään vuoden 2011 tammikuuhun. Lykkäystä Putin perusteli yritysten vaikealla taloudellisella tilanteella.

Putin ilmoitti myös hallituksen pitäytyvän lupauksessaan nostaa eläkkeitä tänä vuonna 24 prosenttia. Eläkkeiden korotus rahoitetaan öljyrahaston varoilla.

Venäjän väestöstä viidennes on eläkeläisiä.

(Guardian 6.4.2009)

EU

Talouslama järkyttää sukupolvien välistä solidaarisuutta

EU:n komissio varoittaa talouslaman vaikutuksista. Komissio pelkää, että lama saattaa pahentaa ikääntymisen aiheuttamia taloudel-

lisiä taakkoja sekä aiheuttaa sukupolvien välisiä jännitteitä jäsenvaltioissa.

Huhtikuun lopussa julkistetussa ikääntymisraportissa todetaan, että EU:n päätöksentekijöillä on noin kymmenen vuotta aikaa tehdä merkittäviä muutoksia terveydenhuolto-, koulutus- ja eläkejärjestelmiin. Kymmenen vuoden kuluttua suuret ikäluokat ovat pääosin poistuneet työelämästä.

Komission ikääntymisraportti jakaa jäsenvaltioiden kustannusvalmiuden kolmeen luokkaan. Korkeimpien ikääntymiskustannusten maita ovat muun muassa Alankomaat, Espanja ja Irlanti. Keskitason kustannuksia odotetaan Saksaan ja Iso-Britanniaan. Vähiten kustannuksia on ikääntymisraportin mukaan odotettavissa Ranskassa, Ruotsissa ja Puolassa.

EU:n tuoreen mielipidekyselyn tulosten perusteella kansalaiset eivät pidä ikääntyneitä yhteiskunnassa taakkana. Vain 14 prosenttia ilmoitti olevansa toista mieltä.

Sen sijaan 52 prosenttia eurooppalaisista pelkää, että työssä käyvät kansalaiset ovat tulevaisuudessa haluttomia osallistumaan verovaroin ja sosiaaliturvamaksuin ikääntyneen yhteiskunnan kustannuksiin.

(Euobserver 29.4.2009)

Elinajanodote pitenee

Eurooppalaisten vastasyntyneiden tyttöjen ja poikien elinajanodotteet pitenevät, kirjoittaa Tesso-lehti. Eurooppalaiset naiset elävät keskimäärin 82,1-vuotiaiksi ja miehet 76-vuotiaiksi.

Elinajan pidentyminen johtuu pääasiassa parantuneesta terveydenhuollosta. Tartuntataudit, sydän- ja verisuonitaudit, hengityselinsairaudet ja syövävät tappavat eurooppalaisia aikaisempaa vähemmän. Poikkeuksen tekee keuhkosityöpä, johon kuolee entistä enemmän väkeä.

Eurooppalaisten isoimmaksi kansanterveysongelmaksi on noussut mielenterveys. Noin 15–30 prosenttia työikäisistä kärsii jostakin mielenterveys sairaudesta.

Tiedot ilmenevät EU:n tuoreesta kansanterveysraportista.

(Tesso 3–4/2009)

Suomalaiset työeläkkeet kestävät laman keikutukset ja isommatkin aallot, totesivat Kaupatorin rannassa eläkejohtajat Hannu Uusitalo (vas.) ja Matti Leppälä.

Suomessa työmarkkinajärjestöt ovat pystyneet hallituksen kanssa sopimaan eläkemaksujen suunnasta.

TYÖELÄKE KESTÄÄ FINANSSIKRIISIN HEILAHDUKSISSA

Kaikille kohtuullinen työeläke turvaa parhaiten yhteiskuntarauhaa. Ja siihen Suomen työeläkejärjestelmällä on oikein hyvät mahdollisuudet.

– Meidän ei tarvitse matkia ketään, mutta voimme parantaa omaamme ottamalla mallia muitten maitten hyvistä kokemuksista, korostaa johtaja Hannu Uusitalo Eläketurvakeskuksesta.

Työeläkevakuuttajien eli TELAn johtaja Matti Leppälä puolestaan kehuu parjattua kolmikantaa, jonka eläkelinjaukset näyttävät aika hyvältä nyt kun kansainvälinen finanssikriisi on ankeuttamassa myös reaalitaloutta.

Herrat **Hannu Uusitalo** ja **Matti Leppälä** keskustelivat Helsingin Kauppatorin alkukesässä finanssikriisin vaikutuksesta Euroopan maiden työeläkejärjestelmiin.

Suomalaiset saavat siis nukua yönsä melko rauhassa työeläkettään odotellessa. Monissa muissa EU:n jäsenmassa ovat merkit paljon huolestuttavampia. Alkaen naapurimaastamme Ruotsista, jossa eläkeleikkaukset kolkuttavat poliittisten päättäjien ovilla. Maailmanpankin vuosia kehumia järjestelmä on osoittautunut haavoittuvaiseksi.

Baltian maissa talouslama on pakottanut muun muassa Virossa valtion jäädyttämään omat eläkemaksut. Suurta huolta on maissa, joissa vallitsee maksuperusteinen eläkejärjestelmä, jolloin eläke perustuu sijoitustuottoihin ja eläkesäästöt ovat kovin osakepainotteisia juuri kun jäädytään eläkkeelle. Näin on muiden muassa Slovakiassa ja Britanniassa.

Hollannissa on jäädytetty eläkkeiden indeksikorotukset 2–4 vuodeksi, koska omaisuuserien arvo on laskenut. Eläkerahastojen heikentynyt vakavaraisuus puhuttaa kaikkialla, jossa on rahastoitua eläketurvaa.

Kriisin jälkiä paikataan vuosia

– Tämän kriisin jälkiä joudutaan paikkaamaan vuosia. Puheet laman pysähtymisestä ja nousun alusta voi vielä antaa olla, sanoo Hannu Uusitalo.

Matti Leppälä pistää paremmaksi: menetykset eläkerahastoista ovat niin suuria, että niitten paikkaamiseen voi mennä hyvin pitkään, yli kymmenenkin vuotta.

OECD-maissa rahastoista hupeni viime vuonna 5 400 miljardilla dollaria. Sijoitustuotot laskivat yhteensä keskimäärin 23 prosentilla.

Leppälän mukaan osakkeet tuottivat viime vuonna vähemmän kuin kertaakaan viimeisen kahden kymmenen vuoden aikana.

– Kokemus on osoittanut, että osakesijoittaminen kannattaa pitkällä aikavälillä. Parempaa tietoa meillä ei ole, vastaa Uusitalo kysymykseen siitä, pitäisikö tällaisia sijoitusriskejä enää eläkerahastoissa ottaakaan.

– Osakesijoituksissa on yhä enemmän kyse ajoituksista. Niin paljon on puhuttu allokaatiosta eli miten sijoitussalkussa eri osakkeet ja riskit jakautuvat, toteaa Leppälä.

Kansalliset järjestelmät haku päällä

Euroopan unionin 27 jäsenmaassa eläkejärjestelmät ovat pitkälle kansallisia. Sen vuoksi tämä finanssikriisi ei vaikuta näiden maitten eläkerahastoihin yhtä myrskyisästi kuin pankkeihin. Ne eivät ole kansainvälisten rahoitusjärjestelmien uhreja, vaikka saavatkin siipeensä.

– Rahastot lienevät kuitenkin kaikkialla sen veran likvidejä, että vuosittaiset eläkkeet saadaan maksettua, arvioi Leppälä.

Suomen työeläkejärjestelmä on yhdistelmä monista hyvistä elementeistä.

– Meillä on osittain rahastoiva järjestelmä ja työsäikäyvät maksavat suuren osan maksussa olevista eläkkeistä. Rahastot ovat puskureita taas siinä vaiheessa kun reaali talous romahtaa, työttömyys nousee ja maksutilanne heikkenee, korostaa Uusitalo.

Sellaista puskuria ei tosin ole keksittykään, joka estäisi kaikki talouslamat, toteavat molemmat asiantuntijat. Suomalainen sekamalli pelittää silti paremmin kuin täysin rahastoiva järjestelmä, joka on markkina-arvoista riippuvainen.

Suomessa työmarkkinajärjestöt ovat pystyneet hallituksen kanssa sopimaan eläkemaksujen suunnasta. Sekin on hyvä, että lakisääteisissä olemme melko riippumattomia EU-tason päätöksistä tai kansainvälisen tilintarkastussääntöjen vaatimuksista. Tottakai EU:n päätökset kohdistuvat myös Suomeen, sekin on otettu huomioon soveltuvasti. Siksi me voimme itse päättää minkälaista riskiä haluamme ottaa ja milloin näitä päätöksiä pitää tehdä.

Ei ole helppoa Ruotsissakaan

Toisin kuin luulisi, myös kaikkien Pohjoismaitten eläkejärjestelmät ovat hyvin erilaisia ja pohjautuvat kunkin maan historiaan ja taloudelliseen kehitykseen.

Ruotsissa eläkejärjestelmä uudistettiin vuosittu-hannen vaihteessa. Siellä saa ansioeläkkeen päälle erilaisia lisäeläkkeitä, jotka ovat sijoitussidonnaisia. Uusitalon mukaan naapurissa arvioidaan, että eläkkeiden reaaliarvoa pitää laskea ensi vuonna 3,7 prosenttia. Arvio perustuu pörssikurssien laskuun, palkkojen huonoon kehitykseen ja hintojen laskuun.

– Meillä on sen sijaan pystytty sopimaan eläkemaksujen kehityksestä hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa aina vuoteen 2014 saakka. Tällainen päätös tuo vakautta ja rauhoittaa työmarkkinoita, uskovat Uusitalo ja Leppälä.

Ruotsin eläkejärjestelmä on pidetty esikuvana, jota Maailmanpankki on innolla markkinoinut

Huonoja aikoja vastaan ei ole vielä keksitty vedenpitävää puskuria. Suomalaisen järjestelmän etu on joustavuus ja voimme ottaa oppia muiden maiden hyvistä käytännöistä, sanovat Matti Leppälä (vas.) ja Hannu Uusitalo.

Hyvä perusta on vastuun jakaminen jo yhteiskuntarauhankin vuoksi. Kaikkea ei saa säilyttää yksilön niskaan.

eteenpäin, vaikkakin astetta markkinavetoisempaan.

Järjestelmä ei kuitenkaan ollut aukoton. Arvion mukaan kolmen seuraavan vuoden aikana ruotsalaisten ansioeläkkeet alenisivat jopa 11 prosenttia, jos ei mitään tehdä.

Tähän saakka Ruotsin järjestelmä on toiminut automaattisesti nostaen eläkkeitä, mutta nyt se toimii ensimmäisen kerran niin, että työeläkkeet leikkaantuvat. Tämä on selvästi iso poliittinen ongelma, joka nostattaa pilviä tulevana vaalivuonna 2010.

– Vaalikampanjan aikana varmaan keskustellaan, voitaisiinko huonoja aikoja jakaa usealle vuodelle vai ryhdytäänkö siihen, että järjestelmää tuetaan verovaroin. Silloin puhutaan satojen miljardien kruunujen verotuesta, sanoo Leppälä.

– Ei voi silti täysin tyytyväinen olla Suomesakaan, sillä viime vuoden sijoitustappioista aiheutuu työeläkemaksuihin prosenttiyksikön nousupaine, muistuttaa Uusitalo. Tämä tulee ikääntymisestä johtuvan korotuspaineen lisäksi.

Leppälän mukaan meikäläisten eläkeläisten onneksi koituu myös eläkkeiden lakisääteinen indeksiturva. Tänä vuonna työeläkkeet nousivat viisi prosenttia.

Kaikkeen ei löydy ratkaisua

Parin viime vuosikymmenen aikana maailmalla on ollut työeläkkeiden suunta pois etuuspainotteisista kohtia maksuperusteisia järjestelmiä. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa suomalainen järjestelmä näyttää kyntensä, koska vaikutukset tulevat hitaammin ja riskit levittäytyvät laajemmin.

Leppälän mukaan Euroopassa yritysten vastuulla olevat eläkejärjestelmät ovat todella suurissa vaikeuksissa, kun näitten rahastojen arvo on laskenut ja rahastot ovat hirveästi alijäämisiä. Samaan aikaan korkotaso on hyvin alhaalla ja sen seurauksena diskontatut vastuut nousevat huimasti.

– Yritykset joutuvat tosissaan miettimään, mennäänkö näitten eläkevastuiden takia varakkoon.

Iso kysymys on, jos riski siirretään yrityksiltä vakuutetuille. Varsinkin Maailmanpankki on ollut edistämässä vakuutettujen vastuuta. Keski- ja itäisen Euroopan uusissa jäsenvaltioissa on pitkälti luotu pakollisia tai liki pakollisia maksuperusteisia järjestelmiä. Nyt joissakin maissa, kuten esimerkiksi Slovakiassa on ollut esillä paluu julkisiin eläkejärjestelmiin.

Unkarissa taas on arvioitu, että neljännes eläketulosta tulee olemaan maksuperusteisia. Latviassa, Liettuassa ja Puolassa sen osuus tulee olemaan vielä paljon suurempia. Jos tähän tilanteeseen joudutaan nyt ja eläketurva käytännössä leikkautuu puoleen tai kolmasosaan siitä mitä sen on ajateltu olevan, niin luottamus työeläkejärjestelmiin murtuu. Näissä maissa eläkejärjestelmän sosiaalipoliittinen kestävyys on hyvin kyseenalainen, nyökyttelevät asiantuntijat.

Paluu julkiseen järjestelmäänkään ei ole yksinkertaista, jos valtiolla on jo muun muassa ikääntymisestä johtuvia maksupaineita.

Monessa eurooppalaisissa valtioissa edessä olevat uhkat eläkeleikkauksista vaikuttavat jollain tasolla jo yhteiskuntarauhaan.

Uusitalon mukaan finanssikriisi on vaikuttanut yleisesti niin, että lähes kaikkialla on lisätty julkista tukea ja rahoitusta. Tämä kuitenkin heikentää pitkällä aikavälillä julkisen talouden näkymiä.

– Jos päästään nopeasti kasvun alkuun, niin se ei välttämättä ole näin. Mutta julkisen talouden tasapaino saattaa olla kylläkin koetuksella, jopa Suomen osalta.

Eteenpäin on mentävä

Suomen julkisen talouden velkaantumisaste on nousemassa 50 prosenttiin. Mutta mikäli se yltään lohduttaa, niin monissa maissa ollaan jo yli sadan prosentin.

Tavallisia kansalaisia innostetaan jo talouspiireissä uudestaan ostamaan osakkeita ja sijoittamaan ties minne, kun halvalla saa. Totuus lienee kuitenkin se, etteivät mitkään sijoitukset lopulta suojaa yksilöä, jos talous oikein kurjistuu.

Meidän järjestelmämme perustuu jatkosakin perusturvan ja hyvän ansiosidonnaisen työeläketurvan ylläpitämiseen ja riskien jakamiseen. Yksilön ei ole syytä kantaa kaikkea vastuuta, vaan järjestelmän pitää olla siinä tukena. Paras olisi luoda malli, joka kantaisi mahdollisimman pitkälle talouden syklien yläpuolella.

Se vaatii poliittista tahtoa ja solidaarisuutta.

Perusongelma on tietysti riittävien puskureitten aikaansaaminen, mutta niitä ei ole vielä keksitty.

Vaikka laskusuhdanteet tulevat aina uudestaan, parhaillaan on menossa suurin lasku pörssikursseissa vuoden 1931 jälkeen ja 150 vuoden aikana toiseksi suurin finanssikriisi.

Uusitalon ja Leppälän mukaan meillä vahvuus on se, että kun huonojen aikojen todettiin koittaneen, niin muutettiin yksityissektorin työeläkevakuuttajien, työeläkeyhtiöiden, -kassojen ja säätiöiden vakavaraisuusmallia väliaikaisesti vuoden 2010 loppuun saakka.

Se parantaa yksityisten työeläkeyhtiöitten mahdollisuutta selvittää huonon ajan yli. Sosiaalija terveysministeriö on juuri perustanut työryhmän pohtimaan, miten mennään eteenpäin ja miten riskipitoisia sijoituksia työeläkeyhtiöt voivat jatkossa tehdä.

*Teksti: Anne Hyvönen
Kuvat: Karoliina Paatos*

Metsureiden työkyvyn uhkana on ikääntyminen ja raskas työ. Tärkeimpiä syitä haluille vaihtaa pois metsätoista ovat työn fyysinen raskaus, heikoksi koettu työkyky, pitkäaikaissairaudet ja toistuvat lomautusjaksot.

Sairaudenhoidosta työkyvyn ylläpitoon

TYÖOLOJA kehittämään

Sairaudenhoidon sijaan tulisi myös panostaa työkyvyn laaja-alaiseen ylläpitoon, vaatii kanadalaisen Sherbrookin yliopiston professori **Patrick Loisel**.

Työkyvyn menetys johtuu useimmiten monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Pitäisi osata löytää ja erottaa työkyvyn taustalla olevat syyt.

– Vain pieni osa työtaturmien, ammatitautien ja työperäisten sairauksien syistä on puhtaasti lääketieteellisiä. Taustalta löytyy monia yksilöön, yritykseen ja yhteiskuntaan liittyviä tekijöitä, joihin olisi puututtava, professori Loisel korostaa.

Loiselin mielestä sairaudet ja työkyvyttömyys ovat kaksi eri asiaa, joilla on yllättävän vähän tekemistä keskenään.

Ei-lääketieteelliset syyt ovat Loiselin mukaan yhä useammin syynä pitkiin sairauspoissaoloihin ja työkyvyttömyyteen.

– Tutkimukset myös osoittavat, että työstä poissaolojen pituuden paras ennustaja on aikaisempien poissaolojen pituus. Poissaolojen pituus on harvoin yhteydessä suoraan sairauden lääketieteelliseen vaikeuteen.

Työpaikoilla työntekijöiden työkykyyn liittyvät asiat on kuitenkin tällä hetkellä annettu useimmiten lääkärin käsiin.

– Meidän tulisi nyt nopeasti demedikalisoida työkykyä ylläpitävä toiminta. Tarvitaan laaja toimenpidekokonaisuus, jossa otetaan huo-

mioon työpaikan olosuhteisiin, muun muassa johtamiseen, töiden järjestelyihin ja työilmapiiriin liittyvät asiat.

Ilmenneet sairaudet pitää hoitaa Loiselin mielestä toki aina mahdollisimman hyvin, mutta se ei vielä yksin riitä. Työkyvyn ylläpito on paljon muutakin kuin sairauksien torjuntaa.

– On myös epärealistista odottaa, että työntekijöiden työkyky paranee yksinomaan lääketieteellisin keinoin, jos työoloissa olevia työkyvyn menetyksen perussyitä ei korjata.

Läpi elinkaaren

Työntekijöiden työhyvinvoinnista ja jaksamisesta on huolehdittava läpi koko työuran. Työpaikoilla tarvitaan toimenpiteitä kohdistettuina yksilöihin, työympäristöön tai työyhteisöön.

Irralliset temput harvoin tehoavat, monipuolinen ja pitkäjänteinen toimintakokonaisuus sen sijaan tuottaa tutkimusten mukaan parhaiten tuloksia.

– Työkyvyn menetyksen syyt löytyvät useimmiten työpaikalta, työolosuhteista. Siksi torjuntatoimet pitää myös suunnata pääosin sinne, Loisel muistuttaa.

Maailmalla on viime vuosien aikana kehitetty lukuisia erilaisia malleja, joilla työntekijöiden työkykyä pyritään ylläpitämään ja parantamaan.

Parasta mallia ei Loiselin mukaan vielä ole löydetty. Kahden viime vuosikymmenen aikana on kuitenkin siirrytty yksilöön kohdistuvasta sairauksien hoidosta laajempiin työyhteisö- ja järjestelmämalleihin.

– Toki yksilöillä on myös oma vastuunsa omasta toiminta- ja työkyvystään, niin työkyvyn ylläpidossa kuin sairauksien jälkeen kuntoutumisprosessissa.

Työkyvyn uhkatekijät muuttuvat työelämän ja yhteiskunnan mukana. Aiemmin työntekijät kärsivät useimmiten fyysisestä kuormituksesta, nyt tilalle on tullut tietotyön aiheuttama psyykinen kuormitus.

– Uudet työkyvyn riskitekijät vaativat uu-

denlaisia torjuntakeinoja. Erityisesti psykososiaalisiin syihin pitäisi kiinnittää nyt huomiota, Loisel toteaa.

Kolmella tasolla torjuntaa

Professori Patrick Loiselin mukaan työterveyshuollossa on perinteisesti erotettu kolme eri toimintatasoa.

Ensimmäisen tason keinoilla on pyritty torjumaan sairauksia niin, että niitä ei pääse syntymään. Toisen tason keinoilla on pyritty saamaan mahdolliset sairaudet ja työkyvyn menetykset mahdollisimman nopeasti esille ja hoidettua. Kolmannen tason keinoilla on pyritty palauttamaan työntekijän sairauksien vuoksi menettänyt työkyky muun muassa kuntoutuksen avulla.

– Tämä lähtökohta on liian sairauskeskeinen. Tätä vanhaa perinteistä toimintamallia tulisi nyt laajentaa työkyvyn menetyksen torjuntaan.

Tärkeää kaikilla toimintatasoilla olisi yksilöiden sairauksien lisäksi keskittyä myös parantamaan sekä fyysisiä että sosiaalisia työoloja että erityisesti johtamista ja yhteistyötä. Tarvitaan myös asennemuutoksia.

– Työorganisaatioon ja työympäristöön liittyvät toimenpiteet ovat aina avainasemassa silloin, kun pyritään tehostamaan ensimmäisen tason torjuntatoimia, Loisel toteaa.

Silloin kun työkyky ja tuottavuus ovat sairauksien vuoksi alentuneet, toisen tason toimenpiteillä pyritään parantamaan eri tavoin esimerkiksi työntekijöiden työssä selviytymistä. Esimiesten rooli on tässä keskeinen.

Työpaikka, joka pyrkii takaamaan sairauslomalta palaaville työntekijöille hyvät työskentelyolosuhteet ja tarvittavaa ammatillista kuntoutusta ja ehkä aiempaa helpomman työn, panostaa kolmannen tason työkykyä ylläpitämään toimintaan.

Teksti ja kuva: Kari Rissa

Viidellä kielellä rautalankamalli työeläketurvasta

► Eläketurvakeskus on tuottanut viidellä kielellä *Lakisääteinen työeläkevakuutus* -esitteen. Ulkomaalaisille esite kertoo lyhyesti ja yksinkertaisesti perusfaktat suomalaisesta työeläkevakuuttamisesta.

Esite on julkaistu suomeksi, ruotsiksi, viroksi, venäjäksi ja englanniksi. Esitteessä kerrotaan helpokielisellä rautalankamallilla työeläkkeen karttumisen ja maksamisen idea.

Kaikki työ, josta saadaan palkkaa, pitää Suomessa vakuuttaa. Työeläkevakuutus takaa jokaiselle työntekijälle ja yrittäjälle kohtuullisen eläketurvan. Tämä on esitetekstin perusviesti.

Kuusisivuinen ja haitarimuotoon taitettu julkaisu on ladattavissa verkossa pdf-muodossa Eläketurvakeskuksen kotisivulla > www.etk.fi > Julkaisut > Esitteet

Eläkeläisjärjestöjen äänet yhdistävä etujärjestö EETU

► Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU on valtakunnallinen yhteistyöelin. Sen taustayhteisöjen jäsenmäärä on yhteensä noin 260 000.

EETU antaa lausuntoja, julkaisee kannanotoja ja pitää yhteyttä keskeisiin päättäjä- ja vaikuttajatahoihin. Järjestö pyrkii toiminnallaan siihen, että sillä on laajat ja toimivat sidosryhmäyhteydet. EETU myös osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun. Järjestö ilmoittaa päämääräkseen toimia eläkeläisten taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien parantamiseksi.

EETUn muodostavat sen perustajajärjestöt Eläkeliitto, Eläkeläiset, Eläkkeensaajien Keskusliitto, Kansallinen senioriliitto, Kristillinen Eläkeliitto ja Svenska pensionärsförbundet.

Sen puheenjohtajajärjestö vaihtuu vuosittain. Tänä vuonna vuorossa on Kansallinen senioriliitto, jonka puheenjohtaja **Jouni Mykkänen** toimii myös EETUn puheenjohtajana.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU, Pensjonärsförbundens intresseorganisation, perustettiin vuonna 2006.

Pro Eläke ry pyrki julkisuuteen eläkeläisten edunvalvojana

► Eläkkeet niin kuin eläkeläisten edunvalvontakin on noussut keskustelunaiheeksi finanssi-

kriisin jälkeisen lamapuheen aikana.

Huhtikuussa Helsingissä järjestettiin seminaari, jonka aiheitsikoina olivat muun muassa eläkevarojen sijoittaminen ja päätöksenteon oikeudenmukaisuus työeläkkeistä päätettäessä.

Seminaarin oli kutsunut koolle Pro Eläke ry, joka on äskettäin perustettu puolueista riippumaton yhdistys.

Seminaarin alustajina olivat yleisönosastokirjoituksillaan aktiivisesti julkisuuteen pyrkineet henkilöt, professori **Jouko Ylä-Liedenpohja** ja ekonomi **Juhani Berg**. Muina alustajina tilaisuudessa esiintyivät professori **Sirkka-Liisa Kivelä** ja varatuomari **Pekka Vuento**.

Kelan tukia haetaan mieluusti verkossa

► Opiskelijat ja lapsiperheet käyttävät aktiivisimmin verkkoa. Kansaneläkelaitoksen (Kela) sähköisten asiointipalveluita kehitetään sen tiedon perusteella, että yhä useampi Kelan asiakas valitsee sähköisen asiointin, jos valittavana on joko verkkopalvelu tai paperilomake.

Kela avasi ensimmäisen asiointipalvelun verkossa viisi vuotta sitten. Kelan tavoitteena on, että vuoden 2010 loppuun mennessä kaikki tärkeimmät etuudet ovat haettavissa verkossa.

Vanhempainpäivärahaa haki maaliskuussa verkossa jo lähes viidennes hakijoista. Sen sijaan eläke- ja vammaiseturuksissa sähköistä hakemusta hyödynsi alle kaksi prosenttia hakijoista.

Sähköisen asiointin suosio vaihtelee asiakasryhmän mukaan, vaikka palveluja on pyritty avaamaan kaikille asiakkaille. Eniten uusia palveluja on avattu lapsiperheille, jotka voivat nykyään hakea kaikkia Kelan etuuksia verkossa.

Vanhempainpäivärahaa hakeneista isistä 34 prosenttia valitsi sähköisen hakemuksen ja äideistä vain viisi prosenttia. Sähköisten hake-

musten osuus lapsilisissä oli 10 prosenttia ja lastenhoidon tuissa 15 prosenttia.

Aktiivisinta verkkoasiointi on isoissa kaupungeissa Helsingissä, Espoossa, Tampereella ja Oulussa. Alueellisesti suurimmat käyttömäärät ovat Etelä- ja Lounais-Suomessa ja pienin käyttöprosentti on Itä-Suomessa.

Viimeinen eläkelaitos määräytymään hakijan työansioden perusteella

► Työeläkettä koskevan asian selvittämisestä, ratkaisemisesta ja työeläkkeen maksamisesta omasta ja muiden eläkelaitosten puolesta huolehtiva ns. viimeinen eläkelaitos määräytyisi jatkossa vakuutettujen työansioden perusteella.

Viimeinen eläkelaitos olisi se, jossa työntekijällä tai yrittäjällä on ollut työansioita eniten vakuutettuna eläkkeelle jäämistä edeltäneen kahden kalenterivuoden aikana.

Hallitus päätti asiaa koskevien lakiesitysten sisällöstä toukokuussa. Ehdotetut lait on tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Viimeisen eläkelaitoksen periaatetta koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vuoden 2012 alusta.

Viimeisen eläkelaitoksen periaate tuli voimaan 2004. Työntekijä on voinut olla eläkevakuutettuna useissa yksityisten alojen työeläkelaitoksissa. Viimeisen eläkelaitoksen määräytymistä koskevat säännökset on tarkoitus muuttaa vastaamaan nykytilanteen vaatimuksia.

ASTIN 2009 -seminaari pidettiin Helsingissä 1.–4. kesäkuuta

► Suomen aktuaariyhdistyksen isännöimässä kokouksessa oli aloituspäivän teemana suomalaisen työeläkejärjestelmän isäksikin kutsutun professori **Teivo Pentikäisen** (1917–2006) elämäntyön esittely.

Astin Colloquiumin Helsingin seminaarin vetovastuun kantoi järjestelytoimikunta, jonka puheenjohtajana on **Jukka Rantala** Eläketurvakeskuksesta. Seminaarijärjestelyistä vastasivat lisäksi **Matti Ruohonen** Suomen aktuaariyhdistyksestä ja **Anja Sarvamaa** Suomen aktuaariyhdistyksestä sekä **Luis Alvarez** Turun kauppakorkeakoulusta, **Jarmo Jacobsson** Suomen aktuaariyhdistyksestä, **Esko Kivisaari** Finanssialan Keskusliitosta, **Lasse Koskinen** Finanssivalvonnasta, **Pasi Laaksonen** Pohjolasta, **Merja Mäkitalo** If:stä, **Harri Nyrhinen** Helsingin yliopistosta, **Martti Pesonen** Pohjolasta, **Tarmo Pukila** sosiaali- ja terveysministeriöstä, **Pertti Savijoki** Tapiolasta ja **Simo Sarvamaa** Trygvestasta.

Kansainväliseen aktuaarikokoukseen osallistui noin 200 asiantuntijaa eri puolilta maailmaa. Vuosittain järjestettävä ASTIN Colloquium järjestettiin nyt 39. kertaa.

SAK tukee tavoitetta työurien pidentämiseksi

► Työurien pidentäminen ja eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen on kahden laaja-alaisen työryhmän asialistalla.

Selvitystyötä tehdään ensinnäkin työmarkkinajärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä, joka toimii yhteistyössä valtionvarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa. Toiseksi on perustettu työmarkkinajärjestöjen työelämäryhmä, joka tekee yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön, opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa.

Yhteinen tavoite on löytää keinot nostaa 25 vuotta täyttäneiden keskimääräistä eläkkeelle siirtymisiään odotetta nykyisestä 59,4 vuodes-

ta kolmella vuodella vuoteen 2025 mennessä. Ehdotuksia työryhmiltä odotetaan vuoden loppuun mennessä.

SAK:n lähtökohtana kahden työryhmän työssä on laajentaa työntekijöiden oikeuksia ja mahdollisuuksia työuran pidentämiseen ja torjua eläketurvaa uhkaavat leikkaukset. Tavoite on parantaa työhyvinvointia koko työuran aikana ja mahdollistaa työntekijöiden siirtyminen eläkkeelle terveenä ja hyväkuntoisena.

SAK:ssa tavoitteet työurien pidentämiseksi on ryhmitelty neljään kärkeen: työuraa edeltävät toimet, toimet työuran aikana, ikääntyviä ja osatyökykyisiä koskevat toimet.

Sata vuotta sosiaalipoliittikkaa

► Kun Sosiaalipoliittinen yhdistys sata vuotta sitten perustettiin, annettiin sen tehtäväksi suomalaisen sosiaalipoliittikan kuvaaminen, tunnetuksi tekeminen ja sen kehitykseen vaikuttaminen.

Yhdistyksen 100-vuotisjuhla vietettiin toukokuussa pidetyssä juhlaseminaarissa Helsingin yliopistolla. Siinä yhteydessä julkistettiin juhlakirja Sosiaalipoliittinen yhdistys 1908–2008, työväensuojelusta sosiaalipoliittikkaan. Kirjan ovat toimittaneet **Risto Jaakkola**, **Sakari Kainulainen** ja **Keijo Rahkonen**. Artikkelien kirjoittajat ovat sosiaalipoliittikan ja sosiaaliturvan asiantuntijoita.

Teos on toimitettu juhlistamaan merkki-vuotta, ja kertomaan niistä edistysaskelista, jotka otettuaan erästä Euroopan takapajuisimmasta maasta on kehittynyt pohjoismai-

nen hyvinvointivaltio.

Sosiaalipoliittinen yhdistys on tieteellinen seura, joka pyrkii toiminnallaan sosiaalipoliittikan ja sen tutkimuksen kehittämiseen sekä alan tieteellisen keskustelun virittämiseen.

Historiaan on jäänyt elämään tieto, että kahdeksan miestä – useimmat virkamiehiä – kokoontui huhtikuun 25. päivänä 1908 Hotelli Kämpiin ja sen jälkeen kokoonnuttii vielä kahdesti niin, että seuraavan vuoden helmikuun 27. päivänä he ja muutama muu päättivät perustaa yhdistyksen nimeltä *Suomen Työväensuojelus- ja Sosiaalivakuutusyhdistys – Föreningen för Arbetareskydd och Socialförsäkring i Finland*.

Vuodesta 1932 yhdistyksen nimi on ollut *Sosiaalipoliittinen yhdistys – Socialpolitiska föreningen*.

Oikaisu

Työeläke-lehti täsmentää

► Lehden viime numerossa (2/2009) sivulla 9 olleessa työhyvinvointijutussa käsiteltiin myös yritysten työkyvyttömyyseläkemaksuasiasia. Artikkeliksi saattoi antaa aineksia väärin tulkintoihin.

Ohessa kuvattuna työkyvyttömyyseläkemaksun perusfilosofiaa:

Vuodesta 2006 alkaen suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksu on perustunut osittain perustariffimaksuun ja osittain työkyvyttömyysriskistä määräytyvään maksuluokkariffimaksuun.

Yrityksen maksuluokka ja näin ollen myös maksuluokkariffimaksu on sitä korkeampi, mitä enemmän yrityksessä on työkyvyttömyystapauksia.

Maksuluokkariffimaksun osuus koko työkyvyttömyyseläkemaksusta on sitä suurempi, mitä enemmän työnantajalla on työntekijöitä. Vähintään 800 työntekijän yrityksen työkyvyttömyyseläkemaksu on kokonaan maksuluokkariffimaksua.

NIMITYKSET

Eläketurvakeskus

VTM **Kati Kalliomäki** on nimitetty Eläketurvakeskuksen viestintäosaston osastopäälliköksi ja viestintäjohtajaksi 1.5.2009 lukien. Hän on myös Työeläke-lehden ja työeläke.fi-verkkoportaalin päätoimittaja. Tätä ennen Kalliomäki on toiminut Eläketurvakeskuksessa julkaisuista ja tiedotusvälineiden palvelusta vastaavan tiimin esimiehenä sekä Työeläke-lehden toimituspäällikkönä.

Aiempi viestintäjohtaja, VTM **Reijo Ollikainen** siirtyy tehtävästään osa-aikaeläkkeelle, ja hänet on nimitetty yhteysjohtajaksi. Ollikaisen tehtävänä ovat Eläketurvakeskuksen sidosryhmäyhteydet ja verkkoviestintä uudistuksen vetäminen.

Ilmarinen

KTM **Esa Koponen** on nimitetty analyytikoksi pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakesijoitukset -yksikköön.

FM, PhD **Olli Wallin** on nimitetty kvantitatiiviseksi analyytikoksi allokaatio ja vaihtoehtoiset sijoitukset -osastolle.

TtM **Annamari Nieminen** ja YTM **Mika Niskanen** on nimitetty palvelupäälliköiksi työnantajien eläkepalveluosastolle.

Yo-merkonomi **Pasi Lehto** on nimitetty tiimivastaavaksi eläkeosaston työttömyys- ja vanhuuseläketiimiin.

Varma

KTM **Satu Perälampi** on nimitetty Varman viestintäjohtajaksi. Tehtävänsä Satu Perälampi ottaa vastaan elokuussa. Hän raportoi Varman toimitusjohtajalle ja on yhtiön johtoryhmän jäsen. Perälampi siirtyy Varmaan Pöyry Oyj:n viestintä- ja sijoittajasuhdejohtajan tehtävistä.

Veritas Eläkevakuutus

Michael Röllich on nimitetty myyntijohtajaksi. Röllich vastaa yhtiön myynnistä sekä pankkiyh-

teistyöstä ja raportoi suoraan toimitusjohtajalle. Hän on myös yhtiön johtoryhmän jäsen. Röllich on aikaisemmin työskennellyt Veritas Eläkevakuutuksen yritysyrityksikön johtajana.

Minna Lundström on nimitetty asiakaspalvelupäälliköksi juridiikka ja asiantuntijapalvelut -yksikköön. Lundström vastaa Veritas Avanti -työhyvinvointipalveluista ja toimii Avanti-yhteyspäälliköiden esimiehenä. Hän on aikaisemmin työskennellyt yhtiössä yhteyspäällikkönä.

Annika Blomqvist ja **Carita Henriksson** on nimitetty yhteyspäälliköiksi Veritas Avanti -työhyvinvointipalveluihin. Blomqvist ja Henriksson suunnittelevat ja toteuttavat työhyvinvointiprojekteja yhtiön asiakasyrityksissä.

Veronica Törnwall on nimitetty sijoitus-päälliköksi ja **Ilona Karppinen** salkunhoitajaksi yhtiön sijoitustoimintoon.

Antti Koura on nimitetty sijoitusriskipäälliköksi aktuaaripalveluihin. Koura on työskennellyt aikaisemmin sijoituspäällikkönä yhtiön sijoitustoiminnossa.

LUIN KIRJAN

Rämö, Matti.
Rengasriikkoja Saharassa
– Polkupyörällä Pakilasta Pohjois-Afrikkaan.
Minerva Kustannus,
Jyväskylä 2009. 330 sivua.

10 000 pyöräkilometrin kuntoutuskertomus

Vakavasta sairaudesta toipuminen ajoi toimittaja **Matti Rämön** pyörän satulaan. Varmaankin useimpien mielestä vaatisi myös jonkinlaista kuntoutusta tästä onnistuneesta kuntoutuksesta virinnyt ja toteutuksen yltänyt haave ajaa yksin Euroopan halki vain teltta matkakaverinaan.

Ehkäpä joku muistaa vielä 1960-luvun lopun TV-teatterin osallistuvasta kabareesta ”Tuhanen ja yhden työn tarinat” laulun kertosaakeen: ”Minä poljen kuntopyörällä vain, minä poljen kuntopyörällä vain, yhä vain minä poljen kuntopyörällä vain”.

Voisi luulla, että Baltian maiden, Karpaattien ja Apeniiniin vuoriston kautta keskelle Saharaa sijaitsevaan kääntöpaikkaan edennyt kilometrien nieleminen alkaa kyllästyttää lukijaa. Taitavasti – kirjaimellisesti ikään kuin ohimennen – Matti Rämö tarjoaa tuokiokuvia niin nuoruudestaan Italiassa rakennustyöläisenä kuin omista kipupisteistä läheisiinsä.

Opimme, että etelän mies ei ole laiska, vaikka työsuojelua ei juuri tunneta. Elämä ei ole

koskaan kuolemaa vahvempi. Polkijan äiti sairastuu lopullisesti matkan aikana.

Hauska osittain valokuvien yhdistetty piirroskuvitus tuo myös lisäväriä lukijan kanssa matkustukseen.

Rämön tavoitteena oli edetä toukokuusta syyskuuhun tasan neljä kuukautta kestäneen matkansa aikana mahdollisimman taloudellisesti. Matkakertomuksensa kirjan muotoon pukeutunut Rämö toteuttaa minimalismia myös arkielämässään, ja ansaitsee työkseen matkarahoja Teksti-TV:n toimittajana Yleisradiossa. Vuoden 2007 eurooppalais-afrikkalaisen kesän jälkeen hän on pyöräillyt tuhansia kilometrejä Intiasa, jolloin matkatavoitteena oli Rämön tyttären vaihto-oppilaskoulu.

Maantieteilijä Rämö osoittaa esimerkillään meille, että suuret löytöretket on ehkä tehty, mutta oman Afrikan Tähtensä voi vielä löytää meistä jokainen. Takakannessa otsikko lupaa: ”Stressi katoaa satulassa”.

Teksti: Kimmo Kontio

Asianosaisella on asiaa

► "Olen kokenut usein, että elämässäni on ollut enkeli tai jokin muu voima, joka on suojellut vaaratilanteissa ja auttanut ratkaisujen tekemisessä. Se on antanut myös ennakkoon viihden, jos jokin asia ei tule onnistumaan toivomallani tavalla. Kun olen saanut ennakkotiedon, pettymys on ollut helpompi ottaa vastaan. Toisaalta elämässäni on ollut myös paljon iloisia yllätyksiä.

Ajattelen, että minulla on tällä hetkellä kaikkea. Ehkä minulla on liikaakin kaikenlaista tarvaraa ympärilläni. Omaisten ja ystävien antamista lahjoista on vaikea luopua, koska niihin liittyy lämpimiä muistoja.

Omistaminen lisää aina huolia. Päivittäiset arkihuolet jäävät kotimaahan, kun lähdän pois Suomesta. On oltava sellaiset asunnot ja paikat, jotka pärjäävät ilman, että niiden ylläpitämiseksi on tehtävä koko ajan jotakin. Matkustan yleensä Espanjaan sekä syksyisin että keväisin kuukaudeksi tai kahdeksi. Suomi merkitsee minulle hiljaisuutta, rauhaa ja turvallisuutta. Espanja merkitsee minulle valoa, lämpöä ja kuntoilua sekä aikaa maalata ja kirjoittaa. Syksyisin Costa Blanca ja keväisin Gran Canaria tarjoavat minulle mahdollisuuksia vapautua taiteen ja kirjallisuuden pariin. En enää kirjoita taivaan tuuliin, kuten radio-ohjelmia tehdessäni. Kirjoittelen Espanjassa ilmestyviin ulkosuomalaisen lehtiin kolumneja.

Jäin Yleisradiosta eläkkeelle vuonna 2002. Olin silloin 62-vuotias. Olisin päässyt eläkkeelle jo paria vuotta aikaisemmin, mutta halusin vielä käyttää hankkimiani media-assistentin taito-

ja ja rakensin vuonna 2000 internetiin verkkoradiota, Senioriradio Kirjon. Silloin YLEllä ei vielä ollut edes yhtenäisiä kotisivuja.

Olin Yleisradion palveluksessa lähes neljäkymmentä vuotta sekä äänitarkkailijana että toimittajana. Viimeisin ohjelmani Opintoradiossa oli suuritöinen Suomen jatkosotaa käsittelevä sarja *Sota, joka piti käydä*. Se oli haastava työ, sillä versioin kokoomaohjelmia ja kahdek-

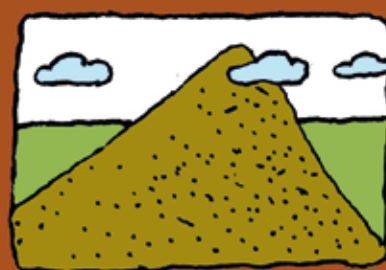
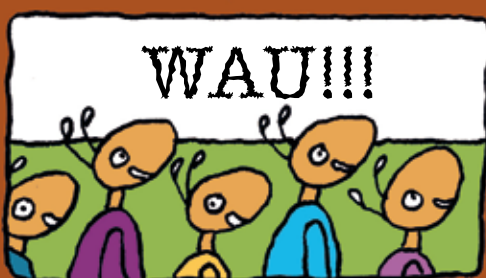
san veteraanin haastatteluja sekä ääniradioon että internetiin. Ohjelmasarjan valmistamiseen sain apurahan Sotavahinkoyhdistyksen säätiöltä. Sarja lähetettiin YLEn kanavilla. Yleisradio merkitsi minulle aluksi ääntä ja äänen kanssa työskentelyä, mutta internetin kautta siihen tuli mukaan teksti, kuvat ja videot.

Toimin 1990-luvun vaihteessa työn ohella viisi vuotta myös Kuopion terveydenhuolto-opilaitoksessa taide- ja ympäristökasvatuksen opettajana. Sen jälkeen aloitin lautamiehenä Kuopion käräjäoikeudessa ja sitä työtä jatkuikin sitten kaksitoista vuotta, kunnes jouduin ikäni puolesta jäämään pois. Sain herastuomarin arvon ennen eläkkeelle siirtymistäni.

Ajauin luovan kirjoittamisen opiskelijaksi Jyväskylän avoimeen yliopistoon jo YLEssä työskennellessäni, kun etsin opetusta verkkokirjoittamisesta. Olen nyt jatkanut opintojani pääaineena luova kirjoittaminen, koska siihen tarjoutui viime keväänä ensimmäistä kertaa mahdollisuus Kuopiosta käsin. Valmistun lähiaikoina humanististen tieteiden kandidaatiksi. Opintopisteet alkavat olla jo kasassa. Toivottavasti ehdin tehdä maturiteetin, yhden opintopisteen kypsyysnäytteen, Jyväskylän yliopistoon kesän korvalla. Tähän asti suorittamani yliopistolliset arvosanat ovat syntyneet paljolti elämäkokemusten ja aherruksen avulla."

Kirsi-Marja Myöhäsen
ajatuksia koosti
Pirkko Jyväkorpi.

Yhdyskunta

www.tahikuvio.fi

Eläkekatto ei sovi ansioperusteiseen työeläkkeeseen.

Financial year 2008

► The solvency rules for the private-sector pension providers were changed temporarily at the end of 2008. The change was a consequence of the financial crisis. In the baseline calculation the contribution assumed sufficient to finance the pensions of private-sector and local government employees is calculated according to a return on pension assets of 4 per cent. In 2007 the average returns were well above 5 per cent. The solvency status of the private-sector pension providers was good. Then, in 2008 everything changed.

In times of decreasing asset values the pension providers can only increase their solvency ratio by shifting from risky investments to less risky investments. There was a risk that the pension providers would have had to sell, for instance, Finnish equity investments to improve their solvency status. This would further have occurred in a time of unfavourable equity prices.

The objective of the new legislation is to strengthen the solvency of the pension providers so that they would not have to sell assets in unfavourable market conditions. The means to achieve this are changes to the funding of old-age pensions, changes to the determining of the equity-linked buffer fund and equating part of the clearing reserve with solvency margin.

The key issue now is the appropriate share of equity in the investment portfolio. Increasing the share of equity investments is restricted by the solvency rules, and this is especially true for the former solvency rules, which will again take effect in 2010, unless something is done.

There are two sets of measures to improve solvency. One is to direct yields in one way or another to other items than the actual technical provisions, for instance to the solvency margin.

The other solution consists of different ways to ease the solvency requirements.

Pensions and the financial crisis

► A reasonable earnings-related pension for everyone is the best way of ensuring social peace. The Finnish pension scheme has very good chances of achieving this objective. In many other EU countries the signs are much more worrying.

There is considerable cause for concern in countries with defined contribution pension schemes, where the pension is based on investment returns and the pension savings are very equity-dominated specifically at retirement.

In the last few decades there has been a shift away from defined benefit pension schemes to defined contribution pension schemes. Many of the new EU countries have introduced mandatory defined contribution schemes.

In Europe company pension plans are in big trouble. A significant question is what happens if the risk is shifted from the companies to the insured. Especially the World Bank has been in favour of increasing the insured persons' responsibility.

The Finnish scheme is a combination of several favourable elements. The scheme is partly funded and those who are working finance a large proportion of the pensions in payment. The funds can be used as buffers when the recession really sets in. The Finnish mixed model functions better than a fully funded scheme, which is dependent on market values. In the current financial crisis the Finnish scheme can show its mettle, as the effects appear slower and the risks are spread more widely.

Still, in Finland last year's investment losses cause pressure to increase pension contributions by about one percentage point, and this comes in addition to the pressure to increase contributions due to population ageing.

The pension schemes of the Nordic countries are in fact very different. The Swedish pension scheme has been seen as a model, which the World Bank has eagerly marketed, although in an even slightly more market-driven form. However, the Swedish scheme is also not infallible.

One advantage of the Finnish scheme is the foresight to change the solvency rules for the private-sector pension providers temporarily until the end of 2010 when the coming recession became apparent.

Electronic data exchange

► Pension data will move electronically between the EU countries starting in March 2012.

The EU Regulation obligates the member states to set up their own contact points, through which the pension data are transferred. In Finland this is the task of the Social Insurance Institution.

The technical solution of the EU has to be adapted to the systems of the Social Insurance Institution, and after that to the technology of the earnings-related pension scheme. The pension providers each consider their internal handling processes and the degree of electrification. However, the factual contents, meaning

the data transferred, have to function in the same way. The processes of the earnings-related pension scheme will, according to plan, be as automated as possible.

The new EU Regulations on social security also occasion significant changes in the practical work and the processes. The Finnish Centre for Pensions will issue common instructions for the pension providers on the application of the Regulations.

One of the main changes is that the processing of the pension claim will be started in all the EU countries as simultaneously as possible. According to current practice, when the insured claims a pension from Finland, the application documents are forwarded to the other countries of employment in one package. The new practice will mean that instead of in one package data will move between the countries continuously.

Another change concerns the summarised statements of decisions. Currently the decisions may not be appealed until all the countries have issued their national decisions and these have been summarised. In the future the right to appeal will for each country start when the insured receives the national decision of that country.

Significant improvements will also be made regarding the levying of pension contributions and the recovery of benefits paid in excess. According to the new Regulation, a document drawn up in Finland is enforceable as such in the other member states.

Building European pension provision

► The European Social Insurance Platform (ESIP) gathers experts on social insurance in Brussels. ESIP is the cooperation body of European social insurance experts and their contact to the EU decision-makers. The Finnish Centre for Pensions is represented in ESIP by Ms **Sini Laitinen-Kuikka**.

According to her, the colleagues in ESIP are very interested in following developments in Finland. For instance, the recent Finnish dispute about the retirement age was widely discussed within ESIP. The recently concluded comprehensive income policy agreement on social security was also discussed.

Finland has in recent years been of interest to European experts especially for its measures to improve the employment of ageing persons. Especially the French have long closely followed developments in Finland.

Eläketurvakeskuksen JULKAISUJA

ELÄKETURVAKESKUKSEN JULKAISUT OVAT LADATTAVISSA PDF-MUODOSSA KOTISIVULTA WWW.ETK.FI
JULKAISUJA VOI MYÖS TILATA PAPERIVERSIONA OSOITTEESTA AINEISTOTILAUKSET@ETK.FI (TAI VAIHDE 010 7511)

KESKUSTELUALOITTEITA

Institutional rules, labour demand and disability programme participation

Tutkimuksessa tarkastellaan, miten institutionaaliset tekijät ja työnantajan taloudellinen tilanne vaikuttavat siirtymisiin työkyvyttömyyseläkkeelle. Työkyvyttömyysriski on tavallista suurempi toimipaikoissa, jotka kasvavat tai joissa työvoiman vaihtuvuus on suurta. Työkyvyttömyyseläkkeiden omavastuiden rooli korostuu yrityksissä, joiden taloudellinen tilanne on heikko.

*Tekijät: Ossi Korkeamäki ja Tomi Kyyrä
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Working Papers
2009:5
ISSN 1795-3103*

Koulutuksen, terveyden ja työn vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen

Tutkimuksessa tarkastellaan 30-vuotiaiden ja sitä vanhempien työssäkäyvien riskiä siirtyä työkyvyttömyyseläkkeelle. Julkaisussa selvitetään erilaisten tekijöiden, kuten koulutuksen, tulojen, terveyden ja toimintakyvyn sekä työhön, työssä jaksamiseen ja työhön suhtautumiseen liittyvien tekijöiden vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. Tutkimus perustuu Terveys 2000 -aineistoon ja siihen liitettyihin eläkeseurantatietoihin.

*Tekijä: Anu Polvinen
Sarja: Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita
2009:4
ISSN 1795-3103*

Palkansaajien ansiot ja eläkkeet. Yksityisen ja julkisen sektorin palkansaajan ansiokehitys 1964–2004

Julkaisussa tarkastellaan Eläketurvakeskuksen ansiokehityksaineiston ja eläkerekisterien pohjalta, minkälaisia työuria ja eläkkeitä vuosina 1905–1975 syntyneille ikäluokille on toteutunut. Tulosten mukaan lakisääteinen eläkejärjestelmä tuottaa yli 60 prosentin korvausasteen. Tämä vahvistaa käsitystä, että lakisääteinen eläkejärjestelmä takaa koh- tuullisen toimeentulon tason.

*Tekijä: Janne Salonen
Sarja: Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita
2009:3
ISSN 1795-3103*

Onko yrittäjien eläkevakuuttaminen kohdallaan? YEL-työtulon tasotarkastelua eri näkökulmista

Julkaistu käsittelee yrittäjien eläkevakuuttamista YEL-työtulon riittävyyden näkökulmasta. YEL-työtuloa on verrattu yrittäjätoiminnasta saatua työtuloon ja tarkasteltu sen vastaavuutta Eläketurvakeskuksen antamiin ammattialakohtaisiin YEL-työtulo-ohjeisiin. Selvityksessä tarkasteltiin myös YEL-työtulon määrän vaikutusta yrittäjien sosiaalietuuksiin.

*Tekijä: Raili Hyrkkänen
Sarja: Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita
2009:2
ISSN 1795-3103*

KATSAUKSIA

Eläke- ja muun sosiaaliturvan kehittämis- ja yhteistyöryhmät

Kerran vuodessa ilmestyvään katsaukseen on koottu työeläkejärjestelmään läheisesti liittyviä ajan- kohtaisia työryhmiä ja kehittämishankkeita. Katsauksessa tarkastellaan myös edellisen katsauksen jälkeen valmistuneiden työryhmien töiden tuloksia sekä sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä olevia lainmuutosesityksiä. Työryhmät on luokiteltu mi- nisteriöiden asettamiin tai johtamiin ja eläkejär- jestelmän sisäisiin työryhmiin.

*Tekijät: Irma Kortesoja ja Nina Huikuri
Sarja: Eläketurvakeskuksen katsauksia 2009:5
ISSN 1236-7737*

TILASTORAPORTEJA

Yritysten työeläkemaksut vuonna 2007

Tilasto sisältää tietoja yritysten maksamista yksi- tyisen sektorin työntekijän eläkelain (TyEL) mu- kaisista lopullisista vakuutusmaksuista yrityksen koon ja toimialan mukaan luokiteltuna. Tilasto pe- rustuu työeläkelaitoksilta saatuihin tietoihin. Ti- lastossa on lisäksi tietoja yritysten lukumääristä palkkasumman mukaan ja yritysten työkyvyttö- myys- ja työttömyysmaksuprosenteista.

*Tekijät: Saara Hurmerinta, Jukka Lampi ja Katariina Vapalahti
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 4/2009
ISSN 1459-3823*

Katsaus eläketurvaan vuonna 2008

Raportissa tarkastellaan työeläkelakien mukaista toimintaa Suomessa pääasiassa vuonna 2008. Pi- demmän aikavälin kehitystä voi seurata kootuis- ta aikasarjoista. Tietoja on esitetty muun muassa eläkkeensaajista ja eläkkeelle siirtyneistä sekä la- kisääteisestä kokonaiseläkemenoista. Tämän lisäk- si raportissa käsitellään pääpiirteittäin työeläkkei- den rahoitusperiaatteita, eläkevakuutusmaksuja ja työeläkevaroihin liittyvää sijoitustoimintaa.

*Tekijät Maija Hiltunen ja Marja Kiviniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 5/2009
ISSN 1459-3823*

TILASTOJA

Taskutilasto 2009 / Fickstatistik 2009 / Pocket Statistics 2009

Taskutilastoon on koottu keskeisiä eläketurvaan liittyviä tilastotietoja. Lisäksi julkaisu sisältää tie- toja koko sosiaaliturvasta sekä Suomen väestös- tä. Taskutilasto on saatavissa suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä.

*ISSN 1235-6808 (suomenkielinen)
ISSN 1236-6463 (ruotsinkielinen)
ISSN 1235-7480 (englanninkielinen)*

